די חסידישע פרשה

מאמרים על פרשיות השבוע ומועדי השנה
מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה

ד"ה לבאר ענין יום כיפור

ענינו הפנימי של יום הכיפורים

יו"ל ליום הכיפורים ה'תשע"ד

מחולק לסעיפים עם פיסוק מלא,
בהוספת ביאורים, פיענוחים, הערות וציונים

שנה ב / גליון פג
שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלש לבריאה

ב״ה.

פתח דבר

לקראת שבת שבתון יום הכיפורים, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי׳, את הקונטרס **׳די חסידישע פרשה׳**, והוא פירוש וביאור על מאמרי חסידות דפרשיות השבוע ומועדי השנה, מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה לרבינו הזקן. ומטרתו להקל בלימוד ה׳חסידישע פרשה׳ בכל שבוע.

הביאור מבוסס על המאמרים המיוסדים על דרוש זה וכן על עוד ׳הנחות׳ מאותו הדרוש (כגון: מספר מאמרי אדמו״ר הזקן, תורת חיים, מאמרי אדמו״ר האמצעי, אור התורה וכו׳). גם ביאורי המושגים מיוסדים על מקומות אחרים בדא״ח אשר שם מבואר הענין באריכות וביאור יותר (כידוע ש׳דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר׳).

בכדי להקל על הלומד והמעיין, הגהות כ״ק אדמו״ר הצ״צ נדפסו בתור הערות (**באותיות כגון דא**) בשולי הגליון ולא במקומם בגוף המאמר.

* * *

ויה״ר שנזכה לקיום היעוד ״כי מלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים״, ונזכה לשמוע תורה חדשה, ״תורה חדשה מאתי תצא״, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
לוי געלב
שלמה לייב גאלדמאן

ה תשרי,
תשע״ד

להזמין או להקדיש את הגליונות הבאים או לשלוח הערות נא ליצור קשר עם לוי געלב 310-938-4016
או באימייל info@maamaronline.com

The Ma'amarim of LIKKUTEI TORAH and TORAH OR are copyright by the Kehot Publication Society, a division of Merkos L'inyonei Chinuch Inc. and are reprinted here with permission.

נדפס באדיבות:
The Print House
538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237
718-628-670

מאמרי הספרים 'תורה אור' ו'לקוטי תורה' לאדמו"ר הזקן, קיבלו בפי הרבי את הכינוי
"די חסידישע פרשה". כי כשם שישנה פרשת השבוע בתורה, שהיא נקראת בציבור בשבת,
כך יש לחסידים "די חסידישע פרשה" קבועה מדי שבת, והיא - המאמר ב'תורה אור' ו'לקוטי תורה',
שנותן חיות בכל עניני השבת ופרשת השבוע.

בכינוס השלוחים תשנ"ב פרשת חיי שרה כ"ה מר-חשון, מבה"ח כסלו, דיבר הרבי לכל השלוחים אודות "די חסידישע פרשה", ובסוף השיחה אמר שלימוד כל התורה אור ולקוטי תורה הוא אחד מהדברים שימהר את הגאולה, וזל"ק:

"ובפרט דורך דעם וואס מ'נעמט אן אויך די החלטה טובה צו לערנען גאנץ ספר תורה אור ולקוטי תורה כל חלקיהם עד סיומם . ."

ניתן להשיג 'די חסידישע פרשה' בכל שבוע באימייל info@maamaronline.com.

אלפים מאנ"ש ומאחינו בני ישראל שיחיו לומדים את ה'חסידישע פרשה' באופן המובן ושוה לכל נפש.

פרוייקט זה נוסד לרגל שנת המאתיים להסתלקות-הילולא של כ"ק רבינו הזקן נבג"ם.

תודתינו נתונה לכל אחד ואחד מן המאפשרים לפרוייקט חשוב זה, ובפרט לבית הדפוס The Print House NY.

ומאמצינו להוציא לאור בקרוב ספרים עם מאמר לכל שבת ומועד בעזרת ה' יתברך.

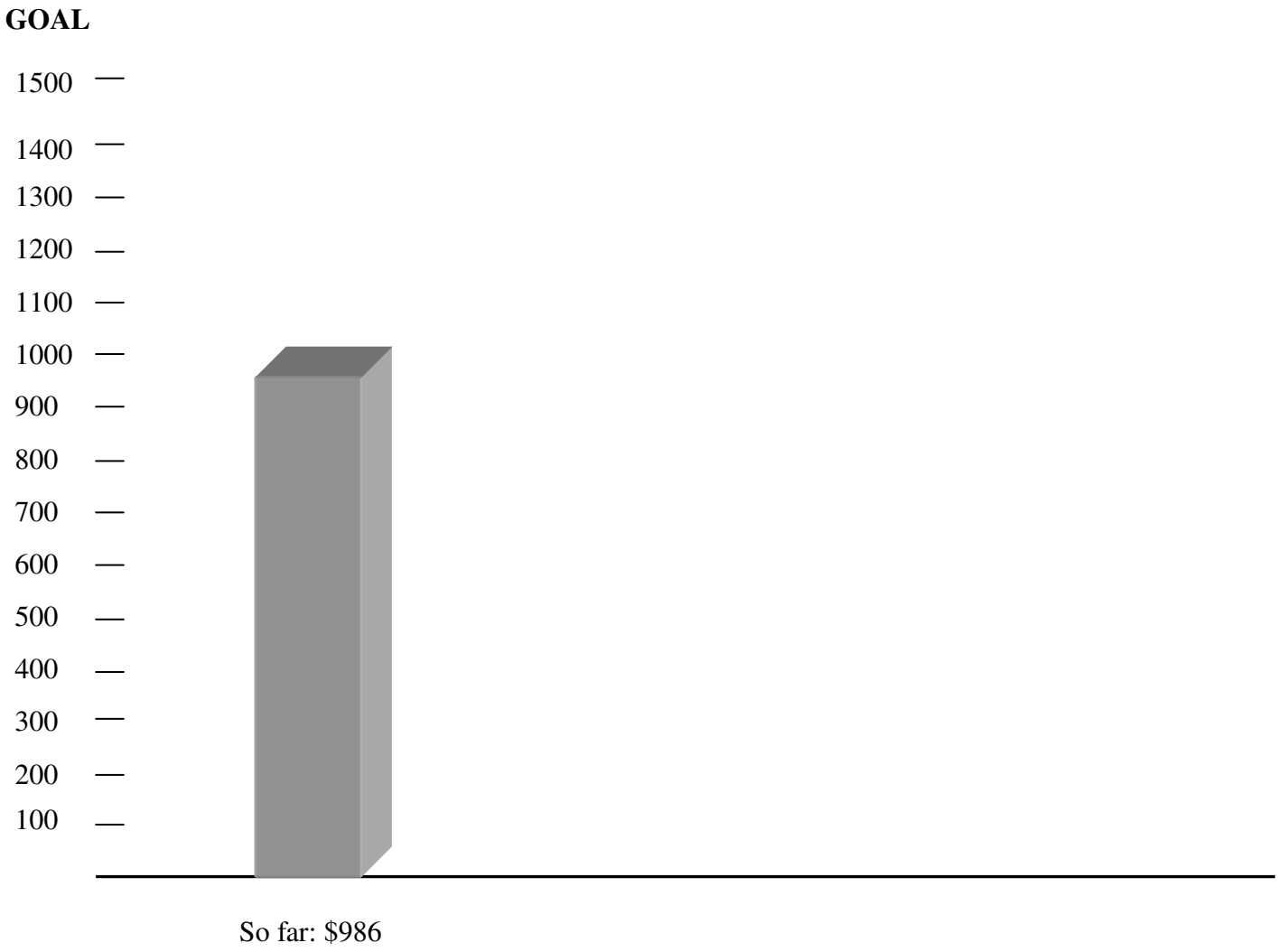
בטוחנו שלימוד החסידות באופן ד'יתפרנסון מיניה' מחיש את התגלות משיח צדקינו בקרוב ממש.

מערכת "די חסידישע פרשה".

WE HAVE A MATCHING DONOR, HELP US MEET OUR GOAL!

We have been approached by a generous benefactor who will significantly back this project on an ongoing basis. Provided we first reach our goal of securing an additional $1500 per month in ongoing donations, he has agreed to match that! If you have ever benefited from this project and want to see it continue and grow, please help us with your ongoing donation of whatever you can give. This is an amazing opportunity and we want to be certain to accomplish our goal. Go to our website www.MaamarOnline.com to donate.

ניגש אלינו תורם נדיב שיהיה משמעותי בתמיכת פרויקט זה. כדי שנזכה לתמיכתו, התנאי היחיד הוא שנגיע למטרה של הבטחת $1500 נוספים לחודש בתרומות מתמשכות, והוא הסכים להתאים את זה! אם אי פעם נהנת מהפרויקט הזה ורוצה לראות אותו ממשיך וצומח, אנא עזור לנו עם התרומה המתמשכת שלך, כל מה שתוכל לתת. זוהי הזדמנות מדהימה ואנחנו רוצים להיות בטוחים להשיג את המטרה שלנו. אפשר לתרום באתר שלנו www.MaamarOnline.com.



So far: $986

מאמר ד"ה

לבאר ענין יום כיפור

לקוטי תורה דרושים ליו"כ דף סח

ב״ה. לקו״ת דרושים ליו״כ, ד״ה לבאר ענין יום כיפור [סח, א – סח, ד]

לבאר[1] ענין יום כיפור.

להבין עניינו ומהותו הפנימי של יום הכפורים.

כלומר: מהי ההמשכה האלקית המיוחדת שנמשכת ביו״כ הפועלת עניין הכפרה (יום כיפור) בהאדם, וכיצד מעוררים המשכה זו. ובזה יובן מהו ענינו המיוחד דיו״כ.

כתוב אחד אומר [אודות יו״כ]**: ״שבת שבתון הוא לכם״**[2]**, וכתוב אחד אומר** [אודות יו״כ]**: ״שבת שבתון היא לכם״**.[3][4]

כתוב אחד אומר בספר ויקרא פ׳ אמור: ״שבת שבתון הוא לכם״ בלשון זכר, ולעיל מיניה בספר ויקרא, פ׳ אחרי מות (אודות העבודה דהכהן גדול ביו״כ), נאמר: ״שבת שבתון היא לכם״ בלשון נקבה. וצריך להבין למה שינה הכתוב בלשונו בב׳ מקומות אלו.

---

1) **הביאור של דרוש זה מיוסד על מאמרים אלו:**

הנחת כ״ק אדה״א בסה״מ התהלך לאזניא ע׳ רו בהתחלת ד״ה כי שבת שבתון הוא לכם.

באוה״ת דברים כרך ו ב׳תקיט יש הוספה לד״ה זה.

2) ויקרא כג, לב.

3) ויקרא טז, לא.

4) יש לעיין היכן נמצא התשובה לשאלה זו בדרוש זה.

אולי כוונת הקושיא היא (וכפי שמשמע מסוף הדרוש) מדוע נאמר הלשון ׳שבת שבתון׳ גבי יו״כ, היינו, כפל לשון של שבת, דלא מצינו לשון זה גבי השבת (יום השביעי). ובסוף הדרוש אדה״ז מתרץ קושיא זו, כי ענינו ותוכנו דיו״כ הוא הוא תוכן ענין השבת, ורק ביתר שאת ובמעלה יתירה.

[ובכדי להבין כל זה, יש להקדים תחילה:]

הנה, אמרו רז״ל[5]**: ״עָבַר על מצות עשה, ושָׁב** [- ועשה תשובה] — **לא זָז מִשָּׁם עד שמוחלין לו** [- נמחל לו מיד]**. עבר על מצות לא תעשה — תשובה תולה, ויו״כ מכפר** [- אף שעשה תשובה, שלימות כפרתו היא רק בכוח יו״כ]**״.**

ולהבין זה: דהא, מצות עשה עדיפא שדוחה את לא תעשה[6]**!?**

- וא״כ תמוה: מצות עשה עדיפא ממצות לא תעשה שהרי דוחה את לא תעשה, היינו, שכוחה ומעלתה גדולה יותר ממל״ת, ובמילא, למה תשובה לבד מספיקה כדי לכפר על מצות עשה כאשר לאמיתו של דבר מעלת מצות עשה גדולה ממל״ת? ובמל״ת דרושים הן תשובה והן יו״כ כדי להשיג גמר כפרתו.

[ולהבין הקושיות הללו יש להקדים עוד:]

הנה, כתיב ״שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם״[7]**, וכתיב ״הֲשִׁיבֵנוּ ה׳ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה״**[8]**, שהוא ענין על דרך משל החזרת פנים בפנים.**

---

5) יומא פו, א. וש״נ.

6) ראה יבמות ג, ב. ובכ״מ.

7) **(במלאכי סימן ג׳)**

8) איכה ה, כא.

בכתוב אחד הקב"ה אומר לבנ"י לשוב אליו (׳שובו אלי׳), ועי"ז הקב"ה ישוב אליהם (׳ואשובה אליכם׳). ובכתוב השני בנ"י אומרים אל הקב"ה שהוא ית׳ תשוב אותם אליו (׳השיבנו ה׳ אליך׳), ועי"ז יוכלו לעשות תשובה (׳ונשובה׳).

ועניינם ותוכנם של כתובים אלו הוא ענין ׳החזרת פנים בפנים׳. היינו, שאנו בנ"י נשוב אל הקב"ה בתשובה שלימה ויהיה כל פנימיות רצוננו אליו ית׳ לבדו, ועי"ז יהי׳ גם הקב"ה פונה אלינו בכל פנימיות רצונו, וענין זה הוא תוכן ענין יו"כ, וכפי שיתבאר להלן.

כי, הנה, כתיב "כִּי פָּנוּ אֵלַי עוֹרֶף וְלֹא פָנִים"[9].

לפי פשוטו פירוש כתוב זה הוא, שבנ"י הפכו פניהם אל הקב"ה כביכול ע"י שהם אמרו לפסל העשוי מעץ ׳אתה אבי׳, ולצלם מאבן יאמרו אתה ילדתנו, כאלו הכוכבים בראו העולם ומלואה (ע"פ מצו"ד). ועתה העורף שלהם אל ה׳. דהיינו, "אינם שומעים לדברי כאדם המהפך עורף מול רעהו ולא יאבה לשמוע אמריו" (מצו"ד).

והולך ומפרש למה מתאר הכתוב ענין זה בדוגמת החזרת הפנים ממנו ית׳.

– שאפילו בשעת החטא לא שייך לומר עליו ית׳ שריחק ה׳ את האדם בריחוק מקום ממש, שהרי ׳מלא כל הארץ כבודו׳[10], ו׳לית אתר פנוי מיניה׳[11].

והוא הוא הנותן לאדם כח וחיות לחיות אפילו בשעת החטא ממש![12]

ולא רק שהקב"ה קרוב אליו, כי ׳לית אתר פנוי מיניה׳ ממש, אלא עוד זאת, שחיותו וקיומו של האדם אפי׳ בשעת החטא בא ממנו ית׳. וזהו קירוב פנימי יותר מזה שהקב"ה ׳מלא כל הארץ כבודו׳. נמצא, שהקב"ה קרוב מאד אל האדם תמיד.

וא"כ צריך להבין: מה בדיוק נפעל ע"י שהאדם עובר על רצונו ית׳ וחטא נגדו, כי בודאי לפני החטא ואחריו יש שינוי בין קשר האדם להקב"ה, וזהו שממשיך.

אלא, שהוא על דרך משל כמו שני בני אדם שעומדים זה אצל זה בקירוב מקום, רק שזה מחזיר פניו לכאן, וזה מחזיר פניו לכאן, לפי שאין ביניהם קירוב הלבבות, ועל ידי התשובה חוזר להיות פנים בפנים.[13]

"והענין שהוא כמשל ב׳ בני אדם שנתפרדו זה מזה, וכל אחד מטה פניו מחבירו, ואחוריו דבוק וסמוך אל אחוריו [של] חבירו, שאין הפירוד אלא בהתקרבות הפנים, דהיינו, אהבה הגלוי׳, אבל קרובים הם במהותם, שלא נתרחקו בעצם, כן ׳מלכותו בכל משלה׳, הרי אלקים חיים מחי׳ נפשו וזנו ומפרנסו אף שלא ישכיל בלבו תמיד שהוא חי מאלקים חיים. אך, זהו כמשל הדבוקים אחור באחור – שאלקים מחי׳ כל הנבראים מבחינת חיצוניות מלכותו, כידוע בענין ׳מלך העולם׳, וכשאינו ההשכלה בנקודת פנימיות לבבו שהוא מחי׳ אותו, הרי בחי׳ פנימיות נפשו לא קבלה בגילוי ממקור החיים, רק חיצוניות נפשו, בחי׳ ׳אחוריים׳ שבו, דהיינו, שיודע שיש עילת העילות המחי׳ אותו תמיד מן ההעלם אל הגילוי (ואעפ"י שאצל זה אינו בפנימיות הלב), עכ"ז, בפנותו עורף [אל הקב"ה], גם הוי׳ לא יאיר בנפשו כ"א מבחינת חיצוניות, דהיינו, להחיותו בגשמיות כמו האומות שמקבלים מבחי׳ ׳אחוריים׳, אבל שיאיר בנפשו מבחי׳ פנימיות אלקות, דהיינו, ׳ברוך אתה׳ [(ולא רק מבחי׳ ׳מלך העולם׳ כנ"ל)] – ההארה מ׳עלמא דאתכסיא׳ ו׳עלמא דאתגליא׳, איך שהוי׳ הוא האלקים מן ההעלם אל הגילוי – זאת לא יאיר בנפשו כ"א בשובם בחי׳ הפנים שלהם, ואז ׳אשובה אליכם׳" (מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע׳ רו).

---

9) ירמי׳ ב, כז.

10) ישעי׳ ו, ב.

11) תיקוני זהר תיקון נ"ז.

12) "הרי אלקים חיים מחיה נפשו וזנו ומפרנסו אף שלא ישכיל בליבו תמיד שהוא חי מאלקים חיים" (סה"מ אתהלך ע׳ רו).

13) [**ועיין מ"ש מזה ב**][לקו"ת] **ד"ה ׳שובה ישראל׳:**

"אך הענין, שהוא כמשל ב׳ בני אדם שעומדים בקירוב מקום סמוכים זה אצל זה הנה כשהם פונים זה לזה פנים בפנים הרי קרובים ממש אבל אם א׳ הפך פניו מחבירו הרי קרובים נעשו רחוקים. וכך גבי עבודת כוכבים כתיב וסרתם ועבדתם אלהים אחרים דהיינו בחינת אחוריים וגם בכל עבירות כן הוא ברוחניות שהעובר על איזה עבירה יונק מבחי׳ אחוריים דקדושה ואינו ממשיך השפע מבחי׳ פנימיות אבל ע"י התשובה ואשובה אליכם בבחי׳ פנים להמשיך לו השפע מבחי׳ פנימית ולהבין איך שייך לפניו ית׳ לשון פנים ואחור"]

כלומר, אף שגם אחרי החטא האדם קרוב אליו ית׳ (כדלעיל ׳לית אתר פנוי מיניה, וגם חיותו באה ממנו), אלא עכשיו האדם אינו מרוצה לפניו ית׳. דהיינו, על דרך שני בני אדם העומדים ממש זה ליד זה, אבל פונים ערפם אחד אל חבירו, ואין שום קירוב לבבות ביניהם עוד, וזהו מה שנפעל כאשר האדם עובר על רצונו ית׳.

אנמם, ע״י עבודת התשובה האדם מחזיר פניו שוב אל הקב״ה, וגם הקב״ה מחזיר פניו אליו.

וביאור ענין זה[14]:

- לבאר בפרטיות יותר מהו עניין ׳החזרת פנים בפנים׳ ע״י עבודת התשובה:

יובן במה שכתוב "וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת"[15].

בכדי לבאר ענין ׳החזרת פנים בפנים׳, צריך להבין תחילה מה שכתוב ׳ושמרו בני ישראל את השבת׳, ותוכן הכתוב הוא, ציווי אל בנ״י דוקא שהם אלו שצריכים לשמור את השבת. והלא לכאורה לישנא יתירא הוא, ודאי שהמצוה לשמור שבת היא לבנ״י, כמו שאר כל המצוות. אלא עכצ״ל שיש כוונה פנימית בזה מדוע בנ״י דייקא יכולים לשמור את השבת.

[ותחילה מבאר מהות עניין השבת, ואח״כ יבאר מה הפי׳ שדוקא בני ישראל מצווים לשמור את השבת (׳ושמרו **בני ישראל** את השבת׳).

ועל פי ביאור זה בענין השבת, יובן גם הענין ד׳החזרת פנים בפנים׳, כי זו כל מהותה של שבת, לחזור (בבחי׳ תשובה) להיות פנים בפנים עם הקב״ה, וכדלקמן:]

כי, הנה, ענין השבת – שבו שָׁבַת ה׳.

- נאמר גבי שבת: "שבו שבת ה׳ מכל מלאכתו", והיינו, דענין השבת כשמו כן הוא, השביתה ממלאכת הבריאה. כלומר, בשבת הראשונה של מעשה בראשית הקב״ה שבת ונח ממלאכת הבריאה. וכך הוא בכל שבת ושבת מזמן בריאת העולמות.

[ובכדי להבין זה – מהו זה שהקב״ה שובת כביכול בכל שבת, הלא אין לו גוף ולא דמות הגוף, וענין השביתה הוא ענין גופני – מקדים לבאר ענין בריאת העולמות בכלל (בששת ימי המעשה), ובזה יובן מהו הביאור בזה שה׳ שבת ונח ממלאכת הבריאה ביום השבת:]

– "כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ וגו׳".

[ומבאר שהכל עד״מ, כי למעלה אין ענין העשיה:]

דהיינו, שהשפיל את עצמו כביכול, וצִמְצֵם בעשרה מאמרות – "יהי רקיע" וגו׳ – בששת ימי המעשה, לברוא ולהוות ולהחיות רוח שפלים בבחינת חיצוניות מלכותו ית׳ לבד.

הפירוש בזה שהקב״ה ׳עשה׳ את השמים ואת הארץ בבחי׳ עשי׳ הוא, כי הכל הוא עד״מ, כמו שכח העשיה אצל האדם הוא כח חיצוני ביותר, כך למעלה ענין העשיה הוא שהקב״ה השפיל וצימצם את עצמו לברוא ולהחיות עולמות בעלי גבול ומדה. דכדי להוות עולמות כאלו שמרגישים את עצמם ליש ודבר בפני עצמם חוץ מאלקות, זהו רק ע״י שמתהווים ע״י הארה חיצוניות ומצומצמת ממנו ית׳, שע״ז אינם מרגישים אלקות כ״כ.

וזהו גם מה דאיתא ש׳בעשרה מאמרות נברא העולם׳, היינו, כמו עד״מ כח הדיבור באדם הוא גם כן כח חיצוני, שבזה האדם מתייחס להזולת שהוא חוץ ממנו, כך ענין הדיבור למעלה הוא הארה והתפשטות חיצונית ומצומצמת ממנו ית׳.

וזהו כל עניין ספירת המלכות למעלה, שהיא הספירה האחרונה מהעשר ספירות, ועניינה הוא השפעה והמשכה חיצונית ומצומצמת להתהוות העולמות. כמו עד״מ ענין המלכות אצל האדם שהוא דבר חיצוני, היינו, זה שהוא שולט ומושל על הזולת, ואין זה ענין השייך לפנימיות נפשו (כמו שכללו ומדותיו של המלך), אלא רק שיוצא לחוץ למשול על הזולת. כמ״כ למעלה מלכותו ית׳ הוא המשכה והשפעה חיצונית להוות העולמות מוגבלים.

---

14) להבא להלן בענין עליית העולמות בשבת, ראה בחסידות מבוארת שבת (ע׳ קמא ואילך), ובעוד כמה מאמרים המבארים ענין זה באריכות.

15) שמות לא, יז.

כדכתיב "מלכותך מלכות כל עולמים"[16] — שהתהוות כל עולמים וחיותם אינו אלא מבחינת מלכותו ית'.

וזוהי גם המשמעות הפנימית של הכתוב 'מלכותך מלכות כל עולמים'. דמלבד פירושו הפשוט, שמלכותו ית' מתפשטת ושולטת על כל העולמות עליונים ותחתונים, הנה, עומק הכוונה בכתוב זה היא, שהתהוות כל העולמות ('כל עולמים') אינו אלא מבחינת ספירת המלכות בלבד, היינו, הארה והתפשטות חיצונית ומוגבלת ממנו ית'.

ו[בריאת העולמות] **אינו כדמיון הנשמה המחיה את הגוף, שמתלבשת בתוכו להחיותו, ויש לה התפעלות ממקרי ושנוי הגוף כו'.**[17]

"דהיינו, שהיותו מחיה ומהוה העולמות אינו כמו שהנפש מחיה את הגוף. שמהות הנפש ממש מתלבשת בתוך הגוף להחיותו, והרי נתפסת ממש בתוך הגוף, ומתחלק החיות המתפשט ממנה בהגוף לג' חלקים, שהוא החיות שמלובש במוחין שבראש, והחיות שבגוף, והחיות שברגלים . . .

ונמצא: שחיות הנפש נתפסת ומתלבשת ממש בתוך כלי הגוף, ולכן, מתחלק החיות הזה המתפשט ממנה ונתפס בהגוף לפי מהות הכלים של הגוף, שלהיות כלי המוחין הם נעלים יותר מכלי הגוף, לכך, הם מקבלים בחינה עליונה מחיות הנפש, שהוא כח המחשבה שבה, והשכל כנ"ל" (לקו"ת פ' אמור ד"ה ונקדשתי).

ובמילא, מאחר שמהות הנשמה מתלבשת בתוך הגוף, הרי כל מה שקורה בהגוף (קור וחום וכו') גם הנשמה מתפעלת ומקבלת שינויים מזה.

[ועתה מבאר שלמעלה אינו כן, אלא 'אני הוי' לא שניתי', שכל הבריאה אינה פועלת שום שינוי בו ית', מאחר שהוא מובדל לגמרי מן העולמות, ואינם תופסים מקום אצלו ית' כלל, אלא רק הארה חיצונית ממנו ית' יורדת להחיות עולמות בעלי גבול.

וזהו תמצית הענין שיבואר להלן: "להבין מ"ש 'אני ה' לא שניתי', שאין בו ית' שום שינוי והתפעלות ח"ו ע"י בריאת העולם, שכמו שהיה יחיד ומיוחד קודם בריאת העולם, כך הוא ג"כ אחר בריאת העולם, וכמאמר: 'אתה הוא קודם שנברא העולם, ואתה הוא משנברא' כו'. ר"ל בזה: שאין בריאת העולמות פועל בו שום שינוי ח"ו. והיינו, לפי שהחיות הנמשך ממנו ית' להחיות העולמות, כללות אור וחיות זה הוא רק בחינת הארה בעלמא ממהותו ועצמותו ית', שהאיר והמשיך ממנו עד"מ הארה בעלמא. וע"י זו ההארה הוא ית' מחיה אותן ומהוה אותן מאין ליש. אבל הוא ית' במהותו ועצמותו מרומם ומתנשא מגדר עלמין. וזהו שנק' 'הקב"ה', שהוא 'קדוש' ומובדל. והגם שנאמר 'ואחה מחיה את כלם', הנה, עיקר חיותם וקיומם הוא רק מבחינת הארה בעלמא כנ"ל" (תו"א פ' ויקהל פז, א).

וזהו שממשיך לבאר:]

מה שאין כן "אני הוי' לא שניתי"[18] כתיב, שאין בו שום שינוי ח"ו מצד רבוי הנבראים, וכמאמר 'אתה הוא עד שלא נברא העולם כו' [אתה הוא משנברא העולם][19]- "רצונו לומר: שאין שום שינוי והתפעלות ח"ו אצלו יתברך מבריאת העולם" (לקו"ת פ' אמור ד"ה ונקדשתי).

"פירוש: 'הוא' ממש בלי שום שינוי, כדכתיב: 'אני ה' לא שניתי'. כי עולם הזה וכן כל העולמות העליונים אינם פועלים שום שינוי באחדותו ית' בהבראם מאין ליש, שכמו שהיה 'הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד' קודם הבראם, כן 'הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד' אחר שבראם, משום דכולא קמיה כלא חשיב וכאין ואפס ממש" (תניא פרק כ').

(כפי שיתבאר הטעם לזה להלן בסמוך, וקיצור הענין הוא: "כי התהוות כל העולמות עליונים ותחתונים מאין ליש, וחיותם וקיומם, המקיימם שלא יחזרו להיות אין ואפס כשהיה, אינו אלא דבר ה' ורוח פיו ית' המלובש בהם. ולמשל, כמו בנפש האדם כשמדבר דבור אחד, שדבור זה לבדו כלא ממש אפילו לגבי כללות נפשו המדברת . ." (תניא שם)).

וזהו גם הפירוש הפנימי במה שאומרים בתפלה 'אתה הוא עד שלא נברא העולם כו'' הוא, שהקב"ה אינו משתנה מבריאת כל ריבוי העולמות. ש'אתה הוא [בלי שום שינוי] עד שלא נברא העולם, ואתה הוא [בלי שום שינוי] משנברא העולם', דהיינו, שהוא אותו ה'אתה' ממש.

---

16) תהלים קמה, יג.

17) ראה לקו"ת פ' אמור ד"ה ונקדשתי להבין ענין ההפרש בין איך שהקב"ה מחיה את העולמות לאיך שהנשמה מחיה את הגוף.

18) מלאכי ג, ו.

19) נוסח התפלה . וראה השל"ה הק' בתחלתה בדיוק נוסחא זו.

[ומבאר הטעם לזה מדוע אין הקב"ה משתנה כלל ע"י בריאת העולמות:]

לפי שאינו מתלבש בתוך העולמות להחיותם בבחינת פנימיות מהותו ועצמותו ית', אלא רק התפשטות זיו והארה ממנו ית', שעלה ברצונו להיות מלך עליהם, והוא חיותם וקיומם – מה שנקרא שמו עליהם.[20]

"והוא למשל[21]: כמו באדם, אות אחת נגד כל דיבורים שלו שיכול לדבר כל ימי חייו, אינו נחשב לכלום" (לקו"ת דרושים לר"ה ד"ה להבין ענין הכתוב מי א-ל כמוך).

"ולמשל: כמו בנפש האדם כשמדבר דבר אחד, שדיבור זה לבדו כלא ממש [חשיב], אפילו לגבי כללות נפשו המדברת, שהוא בחי' לבוש האמצעי שלה, שהוא כח הדיבור שלה שיכול לדבר דיבורים לאין קץ ותכלית; וכל שכן [שדיבור זה לבדו כלא ממש חשיב] לגבי בחי' לבוש הפנימי שלה, שהוא המחשבה שממנה נמשכו הדיבורים, והיא חיותם; ואין צריך לומר [שדיבור זה לבדו כלא ממש חשיב] לגבי מהות ועצמות הנפש, שהן עשר בחינותיה הנ"ל – חכמה בינה דעת כו', שמהן נמשכו אותיות מחשבה זו המלובשות בדיבור זה כשמדבר" (תניא פרק כ' ע' כו, א).

ועוד משל לזה: כמו על דרך משל באדם המדבר לחבירו, גם בעת דיבורו יכול לטלטל חפץ על השולחן ולזוזו ממקום למקום. היינו, מפני שטלטול חפץ זה הוא מעשה קטן וכאין נגד האדם, ולכן יכול לדבר בשעת מעשה, ואין טלטול זה פועל שום שינוי באדם.

"כך, כל העולמות עליונים ותחתונים 'כולא קמיה כלא חשיב'[22]" (לקו"ת דרושים לר"ה ד"ה להבין ענין הכתוב מי א-ל כמוך).

- כי כולם נבראו מאות א' משמו ית' (מיו"ד או ה"א), דהיינו, שנבראו מבחי' הארה חיצונית מאוד מאלקותו ית', ולכן, כל העולמות הם כאילו אינם קיימים לפינו ית' כלל.

כמ"כ כל העולמות הם כאין ממש נגדו יתברך, ולכן בריאתם והתהוותם אינה פועלת שום שינוי בו יתברך. כי הקב"ה הוא בלי גבול ולמעלה לגמרי מכל גדר השתלשלות העולמות. ונמצא, שהעולמות אינם אפי' בגדר ויכולת לפעול בו יתברך שינוי.[23]

וזהו שהתהוות כל העולמות היה על ידי שעלה ברצונו להיות מלך עליהם, דהיינו, "כמו על דרך משל מלך בשר ודם, שבחי' היותו מלך על המדינה אינו בחינה ממהותו ועצמותו, כי מהותו ועצמותו הוא מה שהוא חכם ונבון, ורק ענין מלכותו הוא מה ששמו נקרא עליהם, שמולך על הארץ.

וכך יובן למעלה, שהתהוות ובריאת כל העולמות עליונים ותחתונים הוא רק ע"י מדת מלכות, שאין לכל העולמות ערך ושייכות למהותו ועצמותו ית', שהוא רם ומתנשא מהם, והחיות והתהוות העולמות נמשך להם רק ממה שנק' הוא ית' מלך עליהם, ואין מלך בלא עם" (לקו"ת שיר השירים מ, ג).

וכמ"ש "הודו על ארץ ושמים כו'"[24].

"וזהו שכתוב "כי נשגב שמו לבדו, הודו על ארץ ושמים', פירוש: שרק הזיו וה'הוד' של 'שמו' יתברך, הוא מתלבש בארץ ושמים להחיותם . . . אבל 'שמו' עצמו, הוא 'קדוש' ומובדל ו'נשגב לבדו'" (לקו"ת פ' אומר ד"ה ונקדשתי).

- דהיינו, שרק 'הודו' וזיו והארה משמו ית' מתפשט על ארץ ושמים להוותם ולהחיותם, ולא מהותו ועצמותו ית'.

כלומר, מלבד זה שההתהוות באה מבחי' מלכות, שהיא הארה חיצונית ממנו ית', אלא יתירה מזו, רק זיו והארה מבחי' 'שמו' (דקאי על המלכות[25]) נמשך להוות ארץ ושמים.

ובגלל שזהו רק זיו והארה ממנו, היינו, שהוא ית' עצמו אינו 'עסוק' בבריאת העולם, לכן אין מהותו ועצמותו ית' משתנה מזה, כי הוא נשאר מובדל ומרומם מהבריאה.[26]

---

20) לביאור ענין זה שהתהוות העולמות הוא על ידי רצונו ית' להיות מלך, ראה לקו"ת פ' בלק ד"ה מי מנה עפר יעקב.

21) תניא פרק כ. אוה"ת שה"ש ע' נב.

22) זהר חלק א' יא, ב.

23) וכאילו נאמר שנמלה הרוחשת על הקרקע תפעול שינוי באדם ההולך ברחוב, נמלה זו היא כ"כ קטנה עד שאינה נחשבת למאומה נגד האדם (עיין בחסי' מבוארת ד"ה להבין הטעם שיו"ט של פסח הוא ביום שנעשה הנס, בההערות שם).

24) תהלים קמח, יג.

25) ספירת המלכות היא 'שמו של הקב"ה', כי כשם שבאדם השם אינו מהותו ותכונתו של האדם עצמו, אלא ענין הנוגע אל הזולת בלבד, שיוכל לקרותו בשמו – כך למעלה כביכול, ספירת המלכות היא בחינת 'שם', כי כל ענינה הוא רק השפעה אל הזולת.

26) משא"כ גבי בני אדם, כשהם עוסקים באיזה דבר עם כחות החיצונים שלהם, כגון שבונים בנין עם הידיים (כח העשי'), נפשם אשר בם גם מתעסקת עם עשיה זו, וזה הוי שינוי להם. ואילו גבי הוא ית' עצמו, יתכן שבבת אחת בורא כל העולמות, ובשעה זו יהי' גם מובדל ומרומם מזה, עד שכל הבריאה לא תפעול בו שום שינוי.

והתפשטות זו [של חיותו יתʼ להוות כל העולמות] **נחשבת ירידה והשפלה גדולה לגבי הקב"ה בבחינת פנימיותו.**

- כי הקב"ה עצמו הוא למעלה לגמרי מכל העולמות המוגבלים, וכולא קמיה כלא חשיבי ממש, וזה שהוא בורא עולמות הוא ירידה גדולה לגבי הקב"ה עצמו ("פנימיותו יתʼ").

[וע"פ הביאור דלעיל שבריאת העולם נקʼ עשיʼ (ודיבור) עד"מ, כעת יבאר תוכן ענין ה'שביתה' של יום השבת:]

וביום השבת נתעלה [ההארה ההיא] **בבחינת פנימית אין סוף ב"ה, והרי זו נקראת בחינת 'שביתה' אצלו.**

[ולהבין זה מביא משל לענין שביתה זו בנפש האדם:]

על דרך משל כאדם המדבר, שבשעה שהוא מדבר מצמצם שכלו ומורידו בהדבורים, וכאשר אינו רוצה לדבר, פוסק ושובת, והרי אז עלה שכלו למקורו, אשר שָׁם משכן החכמה.

[והנמשל:]

כן – ויותר מכן לאיו קץ ותכלית – מתעלה [חיות העולמות] **ביום השבת למעלה ממדרגת החכמה, שנחשבת כעשיה גופנית** [אצלו יתʼ]**, כמ"ש "כולם בחכמה עשית"**[27]**, אלא כמאמר 'אנת חכים, ולא בחכמה ידיעא כו'"**[28]**.**

- איתא בכתבי האריז"ל שבשבת הוא עניין 'עליית העולמות', דהיינו, שחיות כל העולמות עולה למעלה למקורה ושרשה באלקות. והטעם לזה הוא מפני שבשבת הקב"ה כביכול שובת ונח מבריאת העולם (כמו אדם שפוסק מלדבר כנ"ל, והכל עולה אז לשכלו – מקורו).[29]

וחיותו יתʼ מתעלית ביום השבת למעלה מעלה מבחיʼ החכמה (כפי שחיות האדם עולה כשפוסק מלדבר, כנ"ל בהמשל). שהרי בחיʼ חכמה נחשבת כעשיʼ גופנית לגבי הקב"ה עצמו, כי הקב"ה מרומם לגמרי מגדר החכמה, ובשבת חיותו יתʼ מתעלית מעניין העשיה ובריאת העולמות. אלא חיותו יתʼ מתעלית לבחיʼ חכמתו יתʼ, שהיא בחיʼ חכמה אבל לא החכמה הידוע לנו – מקור החכמה.

[ועתה – ע"פ כל הנ"ל – חוזר ומבאר מה שהובא לעיל שדוקא בני ישראל בכוחם ויכולתם לשמור את השבת – 'ושמרו בני ישראל את השבת':]

ולפי ש'ישראל עלו במחשבה'[30]**, וכמאמר**[31]**: 'ואתה נפחת בי', ו'מאן דנפח כו'** [מתוכיʼ נפח][32] **ואמרו רז"ל**[33]**: 'מֵאַיִן בָּאתָ כו'"**[34] – [דהיינו] **שבחינת ומדרגת ישראל גבוה מאד נעלה מבחינת התפשטות חיצונית מלכותו יתʼ.**[35]

- כי נשמות ישראל הם מבחיʼ מחשבתו יתʼ – 'עלו במחשבה', וענין המחשבה באדם, עד"מ, הוא לבוש המיוחד

---

27) תהלים קד, כד.

28) תיקוני זהר בהקדמה (פתח אליהו).

29) זהו גם פירושו הפנימי בנוסח התפילה שאומרים בשבת בברכות ק"ש: 'ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו', כלומר, דביום השבת חיות כל העולמות (שבימי השבוע יורדת להחיות כל העולמות התחתונים) מתעלה למעלה לשרשה ומקורה באלקות.

30) בראשית רבה רפ"א, ד.

31) ברכת אלקי נשמה.

32) למקורות לזה ראה חסידות מבוארת על תניא ח"א עיונים בסוף הספר אות לה.

33) אבות ריש פרק ג'.

34) **[פירוש: מבחינת 'אין', שהוא מקור החכמה, כמ"ש "והחכמה מאין תמצא"** - דהפיʼ הפנימי בזה הוא שבחיʼ חכמה נמשכת ונמצאת מבחיʼ 'אין', שהוא מקור החכמה. ועפ"ז יבאר לקמן שזהו הטעם שבנ"י דוקא יכולים לשמור את השבת, כי הם מושרשים באותו מדריגה איפה שעולה חיות כל העולמות למעלה ביום השבת, למעלה מבחיʼ החכמה, 'חכים ולא בחכמה ידיעה', מקור החכמה.

וכמ"ש בפרשת במדבר.

ועיין מ"ש על פסוק 'האזינו השמים':

"הנה, כתיב ונחלים מן לבנון. פיʼ ע"ד והחכמה מאין תמצא כי החכמה תחיה שהוא ראשית התפשטות החיות נמשך מבחיʼ שלמעלה מן השכל והוא בחיʼ אין שאינו מושג. וזהו בחינת לבנון וממנו נחל ההשפעה (עʼ בזהר פʼ האזינו דף רצ"ח ע"א) ומזה יובן מהות התשובה שתשוב הנפש בבחיʼ ביטול במסירת נפש למקורה ושרשה העליון שממנה לוקחה ש הוא בחיʼ אין בחינת מזל וזהו תכלית ירידתה לעוה"ז שתהא במעלה ומדרגה יותר נעלה ממה שהיתה בגן עדן נהנית מזיו השכינה לפי השגתה והוא ע"י בחיʼ צמצום בחיʼ חכמה משא"כ על ידי התשובה היא בבחיʼ ביטול לגמרי למקורה ושרשה שלמעלה מעלה מבחיʼ חכמה שהוא בחיʼ אין".]

35) בענין מעלת נשמות ישראל על שאר הנבראים ראה תניא פרק בʼ (ובפירוש חסידות מבוארת שם).

עם הנפש. ולכן המחשבה היא בתוך מוח האדם, ואינה יוצאת לחוץ, כי היא כח פנימי יותר משאר לבושי הנפש (דיבור ומעשה). וזהו הפי׳ הפנימי בזה שנש״י ׳עלו במחשבה׳ של הקב״ה, דהיינו, שהם מושרשים בפנימיותו ית׳, ומיוחדים בו ית׳ בתכלית היחוד.

משא״כ העולמות והנבראים (גם מלאכים עליונים) באים ונמשכים מבחי׳ דיבורו ית׳, כנ״ל בהמשל מאדם המדבר, דהיינו, שהם רק הארה בעלמא והתפשטות חיותו ית׳.

וזהו גם הפירוש במה שאנו אומרים על נשמת האדם בברכת השחר: ׳ואתה נפחת בי׳, שנשמת האדם באה מבחי׳ נפיחת הקב״ה, כביכול. ובזהר אמרו: ׳מאן דנפח מתוכיה נפח׳, דהיינו, עד״מ נפיחת האדם, שהוא מוציא פנימיות חיותו בנפיחתו. ולכן בנפיחת האדם נעשה עייף במהירות, משא״כ בדיבורו, שיכול לדבר הרבה מאד ולא יהי׳ עייף. וכמ״כ הנשמה נמשכת מבחי׳ פנימיות אלקותו ית׳ ממש, שהיא ׳חלק אלקה ממעל ממש׳.

וזהו גם פי׳ הפנימי בדברי רז״ל: ׳מאין באתה׳, שנשמת האדם שרשה מבחי׳ ׳אין׳. וכמו שמבאר בהגהת הצ״צ כאן דבחי׳ ׳אין׳ היא מקור החכמה, כמ״ש ׳והחכמה מאין תמצא׳, שע״פ פנימיות פירושו הוא, דספירת החכמה נמשכת ו׳נמצאת׳ מבחי׳ ׳אין׳, היינו, מקור החכמה, שהוא בחי׳ ׳חכים ולא בחכמה ידיעה׳ כדלעיל.

ולכן - מכיון דשורש נשמות ישראל הוא בבחי׳ פנימיותו ית׳ (׳עלו במחשבה׳), **נאמר "ושמרו בני ישראל את השבת" – להתקדש בקדושתו ית׳, להיות "שבת לה׳ אלקיך כו׳"**[36]**, וכתיב "ביני ובין בני ישראל אות היא כו׳"**[37]**, כלומר: כמוני כמוהם כביכול.**

כלומר:

מפני ששורש נשמות ישראל הוא בפנימיותו ית׳ ממש (כנ״ל בענין ״ישראל עלו במחשבה׳), דוקא הם יכולים ׳לשמור׳ את השבת כראוי (ולכן הם מצווים על זה), כי גם עניינה דשבת הוא העלאה לבחי׳ פנימיותו ית׳, כדלעיל. ולפיכך, דווקא בנ״י יכולים לשמור את השבת, דהיינו, ״להתקדש בקדושתו ית׳״ – לעלות שוב לשורש נשמתם בפנימיות האלקות, כי שורשם משם, וכן ביכולתם ׳לשמור׳ את קדושת השבת בתוכם, עד שהם עצמם יתקדשו בקדושתו ית׳ המאירה ביום השבת.

וזהו גם מה שכתוב ׳שבת לה׳ אלקיך׳, שישראל יכולים לעשות השבת שתהי׳ כולה לה׳ אלקיך. כלומר, שירגישו המצב הרוחני של השבת ועליית חיות העולמות לפנימיותו ית׳, ועי״ז גם הם יעלו לשרשם בפנימיות האלקות (׳לה׳ אלקיך׳).

וזהו גם ביאור הכתוב גבי יום השבת: ׳ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם׳, ״כלומר, כמוני כמוהם״, דהיינו, שכשם שבשבת חיות העולמות עולה לשורשה בפנימיותו ית׳, כמו כן צריך להיות העניין בנשמות ישראל – דשורשן בפנימיותו של הקב״ה כנ״ל – שהם צריכים לעלות (כמו חיותו ית׳) לשורש נשמתם למעלה. ולכן, השבת היא אות בין הקב״ה ונשמות ישראל.

וזהו "ששת ימים תעבוד כו׳"[38] **– בבחינת חיצוניות עשיה כדי פרנסתו. "וביום השביעי שבת לה׳" – להיות מתעלה במקורא דכולא, להכבטל אליו ולדבקה בו ית׳.**[39]

---

36) שמות כ, י. דברים ה, יד.

37) שמות לא, יז.

38) שמות כ, ט. דברים ה, יג.

39) [ועיין מ״ש מענין זה **בפרשת שמות ע״פ ׳כי טובים דודיך׳ כו׳** [תו״א פ׳ שמות נג, א] (ביאור ענין המוזכר במאמר דידן שבשבת מתעורר בחי׳ רצון ואהבה הפנימי דכל ישראל אליו ית׳ לבדו, כמו שמתעלה חיות כל העולמות לפנימיותו ית׳):

״והנה, בשבת מתגלה ג״כ בחי׳ האהבה מסותרת בבחי׳ גלוי [- דהיינו, אותה האהבה המבואר במאמר דידן].

והענין, דהנה, כתיב ׳ששת ימים עשה ה׳ אח השמים וכו׳, וביום השביעי שבת׳. כי ׳בעשרה מאמרות – שהם עשר ספירות – נברא העולם׳. ו׳בראשית נמי מאמר הוא׳, דהיינו, שגם החכמה דאצי׳ – ראשית האצי׳ – הוא ג״כ בחי׳ ׳מאמר׳ לבד לגבי מהותו ועצמותו ית׳, וכנ״ל בענין ׳כלם בחכמה עשית׳ [- שאפי׳ בחי׳ חכמה דאצי׳ נחשבת לבחי׳ עשי׳ גבי הוא ית׳]. ובששת ימי בראשית נשפלו החכמה והמדות עליונות – שהם ה׳עשרה מאמרות׳ – לברוא העולם. כמו עד״מ האדם העושה איזה מלאכה, שכותב או מצייר איזה ציור, אזי משפיל שכלו ומחשבתו לעיין באותו הציור והכתב, וכשגמר מחשבתו, חוזרים שכלו ומחשבתו למהותן ועצמותן. כך עד״מ למעלה בששת ימי בראשית נשפלו העשר ספירות עליונות להיות בריאת העולם על ידיהן. ובשבת ׳שבת וינפש׳ – שנתעלו החכמה ומדות למהותו ועצמותו ית׳ המרומם ונשגב לבדו בבחי׳ אין ערוך כו׳, מקור התענוגים.

ולכן, מתגלה בשבת בחי׳ ׳אהבה מסותרת׳, שהיא מבחי׳ זו – למעלה מבחי׳ חכמה ובחי׳ טעמים כו׳ כנ״ל [- שמאהבה זו בא לאדם כח המסירות נפש שהוא ענין שלמעלה מחכמה וטעם לגמרי].

ועפ״ז יובן גם מה שנאמר גבי ימי השבוע - ״ששת ימים תעבוד״. כי אז חיצוניות חיותו ית׳ יורדת להחיות את העולמות בבחי׳ עשיה, וכך צריך האדם לעשות בדוגמת שלמעלה (ד׳כמוני כמוהם׳ כנ״ל), לרדת אז לבחי׳ עשיה גשמית, ולעשות מלאכה גשמית בשביל פרנסתו.

ואילו ביום השבת נאמר: ׳ביום השביעי שבת לה״, היינו, היות שאז חיותו ית׳ מתעלית מירידתו להחיות העולמות, וחוזרת לשורשה למעלה ״במקורא דכולא״, כמו כן צריך לעשות כל ישראל כדוגמת דלמעלה ולהיות ביום השבת בבחי׳ עלייה למעלה, היינו, להתעלות לגמרי מענייני העולם, ולגלות את קדושת הנשמה כפי שהיא מצד שורשה ומקורה, ועל ידי זה ״להבטל אליו ולדבקה בו ית׳״.

ועפ״ז יובן (כפי שמובא בהגהת הצ״צ) ביאור הענין מהי בחי׳ ׳החזרת פנים בפנים׳ אליו ית׳, כפי שמובא בתחילת המאמר: ״דהיינו, גילוי פנימיות הנשמה ורעותא דליבא, ליבטל אליו ית׳ בבחי׳ פנימיות א״ס ב״ה״ (הגהת הצ״צ כאן). כלומר, כאשר בשבת חיות כל העולמות מתעלית לבחי׳ פנימיות אוא״ס ב״ה, ואז גם האדם מתעורר (בדוגמת שלמעלה) בבחי׳ פנימיות נפשו אליו ית׳, ״להתקדש בקדושת השבת״ כנ״ל – זהו ענין ׳החזרת פנים [- פנימיות של האדם] בפנים [- פנימיות דלמעלה]׳.

וע״פ זה מובן היטב איך שהאדם תמיד בבחי׳ קירוב אליו ית׳, כי הוא ית׳ ממלא כל הארץ כבודו וכו׳, ואעפ״כ יתכן שאין פנימיות רצונו אליו ית׳ כלל, אלא הוא רק עובד את ה׳ בבחי׳ אחוריים, כמצות אנשים מלומדה, כשני בני אדם שעומדים ערפם זה לזה.

[לקמן יבאר שכדי להיות ענין ׳החזרת פנים בפנים׳ בשבת, קודם צריך האדם לעשות הכנה בנפשו לזה. ויבאר שההכנה היא ע״י עבודת התפלה בהתעוררות אהבה כרשפי אש, כי גם ענין התפלה הוא ׳החזרת פנים בפנים׳, ולכן היא ההכנה הראויה שיהי׳ ענין החזרת פנים בפנים גם בשבת:]

ב. אך, הנה, אמרו רז״ל[40]: ׳מי שטרח בערב שבת יאכל בו׳ [בשבת]׳. לכך, כתיב ״ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות כו׳ [את השבת]״[41], כלומר: שישמור מֵחול לשבת גם לתקן בעצמו ו׳לעשות׳ בנפשו את השבת, שיהיה באמת כך.

והשמירה הואת לעשות שבת בנפשו בימות החול, הוא על ידי התפלה.

כלומר, כדי שיוכל ׳לעשות׳ ו׳לשמור׳ (כנ״ל) את השבת באמת – דהיינו, שיהי׳ בבחי׳ פנים בפנים עמו ית׳, להתקדש בקדושתו ית׳ ממש – זהו רק ע״י שיעשה את עצמו כלי לזה בימות החול. כי רק אז תוכל להרגיש מה שמתרחש בפנימיות העולמות ביום השבת. וההכנה לזה, לתקן עצמו ולעשות את עצמו כלי לזה הוא ע״י עבודת התפלה בימי החול, שכן, בשעת התפלה האדם מנתק את עצמו מכל צרכיו הגשמיים ועניני עולם הזה ומשתדל בכל כוחו לידבק באלקות, שזהו מעין השבת שהיא קודש לה׳.

וזהו גם פירוש הפנימי בדברי רז״ל: ׳מי שטרח בערב שבת [- שיטרח ויתייגע את עצמו בעבודת התפלה] יאכל בשבת [- ירגיש בחי׳ שבת באמת]׳.

[והולך ומבאר ענין השמירה וההכנה הזאת שע״י עבודת התפלה. ויבאר מהו תוכן ענין עבודת התפלה, ובזה יבואר מדוע היא ההכנה לענין החזרת פנים בפנים בשבת:]

כי, הנה, בתקונים[42] אמרו כי התפלה היא ״סולם מוצב ארצה, וראשו מגיע השמימה, ומלאכי אלהים עולים ויורדים בו״[43].

תפילה היא נמשלה לסולם שראשו אחד עומד על הארץ וראשו השני מגיע עד לשמים. דהיינו, שענינה דעבודת התפלה הוא, שעולה האדם מלמטה למעלה, מארציותו וחומריותו, ובכל שלב של התפלה עולה האדם למעלה מעלה

וכ״ז בא ע״י שנכנס בנפש האדם בחי׳ ״ינה של תורה׳, היינו, קיום המצות, שבהם מלובש רצון העליון, שהוא למעלה מבחי׳ חכמה כנודע, וע״י גילוי רצון העליון יתעורר באדם גלוי ה׳אהבה מסותרת׳, שהיא בחי׳ אהבה ורצון שלמעלה מן החכמה והטעם, וזהו ענין ׳נכנס יין יצא סוד׳ [- נכנס יינה של תורה בהאדם, שהיא בחי׳ רצון העליון שלמעלה מטעם, ע״ז ״יצא סוד׳, הוא האהבה המסותרת (כמו סוד שמוסתר ונעלם מן הכל), שלמעלה מטעם ודעת ג״כ]״.

וזהו ענין ׳החזרת פנים בפנים׳, דהיינו, **גילוי פנימית הנשמה ורעותא דליבא, ליבטל אליו ית׳ בבחי׳ פנימיות א״ם ב״ה**- עיין בהפנים להביאור בהגהה זו]

40) עבודה זרה ג, א.

41) מסומן לעיל.

42) תיקון מה, וראה זהר חלק א׳ רסו, ב. בהשמטות זהר חלק ג׳ שו, ב.

43) ויצא כח, יב.

(׳שמים׳), להרגיש אלקותו ית׳ בנפשו ע״י התבוננות האדם בתוכן הענינים המוזכרים בפסו״ד וברכות ק״ש וק״ש עצמה.

לקמן יבאר שגם ע״י עליית האדם בתפלה, מתעלים עמו כל המצות הגשמיות שעסק בהם במשך היום. דעם היות שהם רצונו ית׳ ממש, מ״מ, מאחר שהם מלובשים בדברים גשמיים (כציצית בצמר גשמי, ותפילין בקלף גשמי), לכן זקוקים לפעולה נופסת כדי להתעלות למעלה באלקות.

[ומבאר מה שנאמר גבי הסולם דתפלה, ד׳מלאכי אלקים עולים ויורדים בו׳:]

׳מלאכי אלהים׳ – הם המצות, שהם מלאכים – ׳שלוחי דמלכא׳ [- שלוחים של המלך (הקב״ה)].

[ומביא ראיה לזה שהמצות נקראים שלוחים של הקב״ה:]

וכמ״ש ב[מדרש] **תנחומא פרשת ויגש**[44]**: ׳הֵיו׳ מכבדין את המצות, שהן שְׁלוּחַי׳, ו׳שלוחו של אדם כמותו׳.**[45][46]

---

44) פיסקא ו׳.

45) משנה ברכות לד, ב. וש״נ.

46) [**ועיין מ״ש מזה ג״כ בד״ה ׳ויקרא אל משה׳** [לקו״ת פ׳ ויקרא א, ג] (ביאור ענין השליחות, שצריך להיות השליח כמותו דהמשלח, וגם מהו ענין השליחות מלמעלה, כמו במאמר דידן דהמצות הם השלוחים של הקב״ה):

״אך, כדי שיוכלו היומין דחול – שהם חיצונית המדות חו״ג כו׳ – לעלות למעלה לבחי׳ ׳חכמה עילאה׳ [ולהיות בחי׳ יום טוב], שהיא בחי׳ ׳קדש העליון׳ [- כידוע ש׳קדש׳ מורה על בחי׳ החכמה], צריך להיות תחלה המשכת הארה מלמעלה למטה, מבחי׳ חכמה עילאה לאותו יום [חול], שאז, ע״ז יוכל לעלות [ולהתהפך ליום טוב].

והמשכה זו היא ע״י נשמות ישראל. וע״ז נאמר ׳אשר תקראו אתם׳ דייקא [- שדוקא נשמות ישראל (בי״ד דלמטה) יוכלו לקראות וקבוע איזה יום יהי׳ יום טוב].

והטעם [שדוקא נש״י יכולים לקבוע יום טוב, הוא] ע״ד מאמר רז״ל בענין שליחות, ד׳שלוחו של אדם כמותו׳. ולכן, אין שליחות לחרש שוטה וקטן, שאינן כמותו דהמשלח. אבל כשהוא בר שליחות, הרי הוא כמותו דהמשלח ממש, עד ש׳האיש מקדש בו ובשלוחו כו׳. וע״כ, עד״ז השליח מ׳קדש העליון׳ להזמן היומין דחול שיהיו ׳מקראי קדש׳ [- ימים טובים], א״א כ״א שהשליח הוא כמותו דהמשלח, והיינו, ׳אַתֶּם׳, דנש״י נאמר עליהם ׳קדש ישראל לה״׳, ששרשם מבחי׳ חכמה עילאה, לכן, יכולים להיות בהם ועל ידם המשכת האור מבחי׳ ׳קדש העליון׳ אל היום שחל בו היו״ט, שעי״ז ש׳תקראו אתם׳ דייקא, נעשים ׳מקראי קדש׳, להיות אח״כ עולים לבחי׳ ׳קדש העליון׳.

נמצא מובן מזה בענין השליחות שלמעלה, שהוא מה שנמשך הארה ע״י אמצעות איזה בחינה, צריך להיות השליח מתייחס בערך מה לגבי המקור שממנו נמשך ההארה. ואם לאו, אינו שליח כו׳.

איתא במדרש שם: ׳אמר רבי שמעון בר יוחאי, אמר הקב״ה לישראל, היו מכבדין את המצות שהן שלוחי, ושלוחו של אדם כמותו. אם כְּבַדְתָּנִי אותן, כאילו לי כְּבַדְתָּנִי, ואם בִּזִיתָּה אותן, כאילו לכבודי בזית׳.

ועפ״ז מובן מדוע המצות נקראים בשם ׳מלאכי אלקים׳, שהם השלוחים (׳מלאך׳ פירושו ׳שליח׳) של הקב״ה (׳אלקים׳), כי ׳שלוחו של אדם כמותו׳, דהיינו, שהמצות הם רק כמו התפשטות ממנו ית׳ ממש.

ובמקורם [המצוות] **הם ׳אברים דמלכא׳**[47].

- במקורם של המצות למעלה באלקות הם אינם רק השלוחים שלו (׳מלאכי אלקים׳) – דהיינו, שהם רק מציאות נפרדת מהמשלח – אלא עוד זאת, המצוות הם חלק ממנו ית׳ ממש – ׳אברים של המלך׳, ולא רק ׳כמותו׳.

והיינו, על דרך משל: כמו שעל ידי אברי הגוף מתפשט הנשמה לפעול פעולתה, כך על ידי המצות נמשך ומתפשט גילוי אלהותו ית׳.

איתא בתיקוני זהר דרמ״ח מצות עשה הן ׳רמ״ח אברין דמלכא׳, ״פירוש ׳אברין דמלכא׳, היינו, כמו שהאבר הוא לבוש שבו מתלבשת הנשמה, שכח המעשה מלובש בידים, וכח ההילוך מלובש ברגלים, והאבר ההוא נעשה כלי ולבוש מיוחד אל הכח ההוא המתלבש בתוכו. כך, עד״מ, למעלה הרמ״ח מ״ע הם בחי׳ כלים ולבושים לבחינת אור א״ס ב״ה הנמשך בהן ועל ידן״ (תו״א פ׳ ויקהל פז, ב).

ו״הוא על דרך משל כאדם שתופס את המלך באחד מאבריו וממשיכו אליו, הנה, גם חיותו שבקרבו נמשך אחריו . . כי הנה, ׳רמ״ח מ״ע הם רמ״ח אברין דמלכא׳, וע״י המשכת המצות, ממילא נמשך אחריו בחינת יחודו ית׳ בעצמו ובכבודו בבחינת יחודו״ (תו״א פ׳ מקץ לב, ג-ד).

ועליתן למעלה למקורן – הוא ע״י התפלה.[48]

והנה, המלאכים הם ג״כ שלוחים, כי פי׳ ׳מלאך׳, היינו, שליח, דהיינו, שהם שלוחי ההשפעה״]

47) ראה תקוני זהר תיקון ל.

48) [**ועיין מ״ש בפרשת שלח, בפי׳ ״וזכרתם את כל מצות ה״׳** [לקו״ת מד, א] (עוד במה שמבואר במאמר דידן שהמצות הם ׳אברים דמלכא׳ – התפשטות אלקותו ית׳):

״וגם הם מצות ה׳ ממש, ש׳הקב״ה מניח תפילין ומצלי׳. וחהו ענין ׳אשר קדשנו במצותיו׳ [- ׳מצותיו׳ שלו דייקא], כי הם מצות שלו ממש״]

זהו הפירוש במה שהובא לעיל מהתיקונים, שתוכן התפלה הוא "סולם מוצב ארצה וכו', ומלאכי אלקים עולים כו' בו", כלומר, שע"י עבודת התפלה (שהוא כמו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה כדלקמן) מעלים המצות – שהם 'מלאכי אלקים' (שלוחים דהקב"ה) – למקורם, 'אברים דמלכא'. וכדלעיל שענין התפלה היא עליית האדם למעלה באלקות, ולכן ע"י עלייה זו, גם מצותיו מתעלים למעלה.

ולבאר ענין זה:

- איך שע"י התפילה הוא עליית המצות למקורן, ומדוע צריכים להעלות המצות למעלה בכלל, והלא הם מצות הקב"ה וחפצי קדושה אף כפי שהם למטה:

[ולהבין זה יש להקדים תחילה:]

הנה, חז"ל תקנו לומר קודם כל מצוה: 'אשר קדשנו במצותיו' – שע"י המצות מתעלים ב'קדש העליון'.

דהיינו, זהו דיוק לשון נוסח ברכות המצות, 'אשר קדשנו במצותיו' (כי הי' יכול לומר 'אשר נתן לנו מצותיו, ומהו לשון 'קדשנו' לכאן). אלא הענין הוא, כי ע"י קיום כל מצוה, מתעלה האדם לבחי' 'קדש העליון', שהיא מדריגה מאד נעלית באלקות, וכפי שממשיך ומבאר.

והענין הוא:

- לבאר מהו הפירוש בזה שע"י כל מצוה מתעלים לבחי' 'קדש העליון':

דהנה, כתיב "אֲנִי כְּבְרוֹשׁ רַעֲנָן כו'"[49].

פירוש הפשוט דפסוק זה הוא: אומר הקב"ה לבנ"י, "כמו ברוש הלח והרטוב שכופפין ראשו אצל שרשיו, כן אני שוכן מרום, ואני משפיל עיני להשגיח בך, וכל פפרי הצלחתך נמצא לך ממני" (מצו"ד עה"פ).

וכאן (ע"פ הנ"ל בענין מעלת המצות שעל ידם מתעלה האדם לבחי' קדש העליון) הולך ומבאר כתוב זה לפי פנימיות הענינים.

פירוש: 'ברוש' – הוא מין ארז שעדיין לא הזקין[50], והוא רך ורענן כשהוא בלחותו, שאז יכולים לְכוֹפְפוֹ למטה. ובשביל שהוא גבוה שבאילנות, וכשמניחין עליו איזה דבר כשנכפף למטה, הנה, כשחוזר לְאֵיתָנוֹ, מגביה את הדבר ההוא למקום גבוה מאד.

וכך הוא על דרך משל בחינת 'אני'.

- כבהפסוק 'אני כברוש רענן', כלומר, דבחי' 'אני' (שיבאר ענינו לקמן) הוא כמשל הארז שנק' 'ברוש' כשהוא רענן ולח, שיכול לכופפו למטה כנ"ל. כמ"כ בחי' 'אני' הוא נכפף למטה, וכדלקמן.

[ובכדי להבין מהו בחי' 'אני' יש להקדים תחילה:]

כי יש בחינת 'אנכי' ובחינת 'אני':

[ותחילה יבאר מהו בחי' 'אנכי':]

בחינת 'אנכי מי שאנכי', דהיינו, בחינת 'עלמא דאתכסיא'.

בחי' 'עלמא דאתכסיא' [- עולם המכוסה] הוא אלקותו ית' כפי שהיא למעלה בעולמות העליונים. והיות דעולמות אלו הם כה נעלים, לכן הם 'מכוסים' ובהעלם לגבי העולמות והנבראים שלמטה מהם.[51]

וזהו בחי' 'אנכי', דתיבה זו מרמז על אלקותו ית' כפי שהוא בבחי' העלם מהעולמות שלמטה מצד גודל מעלתו, ובלשון הזהר: 'כמאן דאמר אנא מאן דאנא, ולא אתיידע מאן הוא'.[52]

---

49) הושע יד, ט.

50) ראה ר"ה כג, א – ע"פ ישעי' מא, יט.

51) וכמו עד"מ רעיון שכלי מאד דק ונעלית, שלגבי תלמיד קטן הוא כאילו מכוסה ממנו ובהעלם מצד גבהותו ודקותו.

52) לשון זה 'אנכי מי שאנכי' מופיע בפי' רש"י עה"ת גבי מה שאמר יעקב לאביו כשלקח הברכות מעשו אחיו, דאמר 'אנכי עשו בכורך', ומפרש רש"י, 'אנכי מי שאנכי, ועשו הוא בכורך'. ומזה אנו רואים דלשון זה הוא מורה אל ענין ההעלם, כי בזה העלים יעקב את עצמו מאביו. ולכן משתמשים בלשון זה מחסידות כשרוצים להראות על אלקותו ית' כפי שהוא למעלה מגילוי (כמו כאן 'עלמא דאתכסיא'). (התמים, עיין חסידות מבוארת).

ובחינת 'אני' – הוא בחינת תורה ומצות בבחי' למטה כשמתלבשים בענינים גשמיים ומגבילים העניינים לתת שיעור וקצבה לענייני המצות גשמיים, כמו מֵי רביעית נוטלין לידים כו'.[53][54]

כלומר, בחי' 'אני' מורה על אלקותו ית' כפי שיורד למטה ומתצמצם להתלבש במצות גשמיות. וגילוי זה ממנו ית' (בחי' 'אני') הוא בבחי' גבול וקצבה לפי שיעור המצוה שבה הוא מלובש.

דזהו ענין נתינת התורה ומצוותיה למטה, שהתורה ומצוותי' הם חכמתו ורצונו של הקב"ה, ובהן ועל ידן נמשך אלקות למטה, וכדי שיגיע הגילוי למטה בעולם הזה הגשמי הלביש את התורה ומצוותי' בדברים גשמיים ועניני עולם הזה (שהם דברים קצובים ומוגבלים), שלכן רוב המצות יש להן שיעור מצומצם, כמו מי רביעית לנטילת ידים, ו"כמו אורך הציצית י"ב גודלין, והתפילין אצבעיים על אצבעיים ומרובעות דוקא, והלולב ד' טפחים והסוכה ז' טפחים והשופר טפח והמקוה מ' סאה, וכן בקרבנות יש להן שיעור מצמצם לזמן כמו כבשים בני שנה ואילים בני שתים ופרים כו'", שזה מורה גם על "צמצום האור והחיות הנמשכות מאור אין סוף ב"ה כדי שתוכל להתלבש במעשה המצות" (תניא אגרת הקודש סימן י').

[ועפ"ז יובן אמאי בחי' 'אני' הוא כהארז 'ברוש רענן' ('אני כברוש רענן'):]

והוא כמשל הברוש רענן שנכפף למטה, וחוזר למעלה למקורא עילאה דכולא.

- בחי' 'אני' הוא אלקותו ית' המתלבש בתורה ומצות גשמיות המוגבלות בשיעורים קצובים. וזהו עד"מ כמו הברוש רענן שנכפף למטה מטה. אולם, כמו דע"י שכופפים הברוש רענן למטה, אח"כ מגביה הדבר שעליו למעלה מעלה, כמו כן בחי' 'אני' המלובש למטה מטה בתורה ומצות, שע"י קיומם מחזירים את האדם למעלה מעלה לשרשם האמיתי של המצות, 'אברים דמלכא'.

ובזה יובן מהו הפי' בזה שאנו אומרים לפני כל מצוה 'אשר קדשנו במצותיו', שע"י המצות מתעלה האדם לבחי' 'קדש העליון', וכמשל הברוש רענן שמגביה הדבר שעליו למעלה מעלה, כמ"כ כל מצוה מגביה ומעלה האדם לבחי' 'קדש העליון'.

וכן ב'זה לעומת זה'.

- דהיינו, לעומת וכנגד הענין בקדושה ד'ברוש רענן', ישנה גם אותו הענין בקליפה (שהוא הלעומת זה דקדושה). דהיינו, שע"י כל עבירה האדם נשלח למרחוק מאד מאד מאלקותו ית', וכפי שממשיך לבאר לקמן.

נאמר "ולא נאמַר עוד אלהינו למעשה יָדֵינוּ"[55].

פירוש כתוב זה על פי פשטות הוא, שבנ"י אומרים להקב"ה ש"הפסל הנעשה במעשה ידינו, לא נקבל עוד לאלוה" (מצו"ד עה"פ).

ולקמן יבאר פירושו הפנימי של כתוב זה.

---

53) ידיים פ"א מ"א.

54) [ועיין מ"ש בד"ה 'כי המצוה הזאת', מענין: 'אנכי', ו'אני' [לקו"ת מה, ג] (ביאור ההפרש בין בחי' 'אנכי' – א"ס ב"ה עצמו – ו'אני' – הארה וזיו ממנו בלבד):

"דהיינו, בחי' זיו בלבד, וזיו זה נמשך ע"י בחי' צמצום והתפשטות, שהוא בחינת יו"ד ובחי' ה' [- דשם הוי', כי יו"ד הוא ענין הצמצום, שהוא נקודה קטנה, וה"א הוא בחי' התפשטות], לצמצם ולהעלים שלא יתגלה אלא בחי' זיו כו'. ואח"כ המשכה והתפשטות – בחינת ו"ה כו'.

הרי בחי' הוי' – שהוא כללות ההשתלשלות של כל העולמות, וכן בפרטיות בכל ההשתלשלות מעילה לעילה כו' – הכל בבחי' הוי', [דהיינו] צמצום והתפשטות כו' [המשכה והתפשטות].

אך, הגורם להיות צמצום זה ובחי' הוי' זו – שהרי כתיב 'אני הוי' הוא שמי', שאין זה אלא בחי' 'שם', שהוא לזולתו, ואינו ממהות עצם הדבר כלל – אלא 'אנכי מי שאנכי', היינו, בחי' עצמותו ומהותו כביכול, כלומר, אנכי בעצמי ולא שמי, שאינו קורא בחי' זו בשם כלל. ולהיות 'אנכי הוי'', דהיינו, שלהיות נמשך בחי' הוי' להוות העולמות בבחי' שם הוי', 'ממלא כל עלמין', בהשתלשלות וירידות המדרגות כו' – מבחי' 'אנכי', שאינו נתפס בגדר עלמין, והוא קדוש ומובדל, ואינו נק' בשם כו' – כ"ז הוא מפני כי 'אלקיך' אנכי [- כמ"ש 'אנכי הוי' אלקיך', שע"י שהוא ית' בבחי' 'אלקיך', נמשך להיות מבחי' 'אנכי' לבחי' הוי'], שע"י שאתה ישראל ממשיך בקרבך אלקות [- 'אלקיך', אלקה שלך, כחך וחיותך], הרי בזה ממשיך ג"כ להיות 'הוי'' מבחי' 'אנכי', כי 'באתערותא דלתתא תליא מילתא', והיינו, ע"י המצות, שהמצות הם 'מצות הוי'', פי': שתלוים ורמוזים בשם הוי', יש שרמוזים ביו"ד, ויש שרמוזים בה"א כו', וכמו אשר יעשה אותם האדם למטה, כך יעורר למעלה בחינת יו"ד כו'. וממשיך וכו', וכמ"ש 'חכרתם את כל מצות הוי' ועשיתם אֹתָם', 'אַתֶּם' כתיב, וכמו 'ויעש דוד שם' כו'"

[לסיכום: בחי' 'אני' הוא הארת אלקותו ית' המרומז בשם הוי', שהוא רק זיו והארה בלבד, ובחי' 'אנכי' הוא הקב"ה עצמו שאינו מרומז בשום שם, והמצות ממשיכים להיות מבחי' 'אנכי' לבחי' הוי']

55) הושע יד, ד.

כי, כמו שהמצות מתעלים ע"י העלאות פנימיות לבבות כללות נשמות ישראל, כמאמר: 'עלה במחשבה' כו'.

ולכן, אומרים 'אלקינו', פירוש: שהוא [ית'] **כח חיותנו, ושאֵלָיו אנחנו משתחוים ומודים בבחינת ביטול.**

כלומר, מכיון שכל עבודתינו הוא להעלות פנימיות לבבינו אליו ית' בשעת התפלה (ובזה גם מתעלים המצות שמקיימים במשך היום), לכן אומרים עליו ית' (בכל הברכות) שהוא 'אלוקינו'. כי ידוע[56] אחד הפירושים בשם אלקים הוא כח וחיות. וכשאומרים 'אלקינו' הפירוש הוא, שהוא ית' כחינו וחיותינו, ושאליו אנו משתחוים ומודים בבחי' ביטול לגמרי, כמו בשעת התפלה, ומאחר שהוא בטל אל הקב"ה בביטול מוחלט, הרי אין לו מציאות עצמאית, אלא כל מציאותו (כוחו וחיותו) הוא אלקות.

ובזה יתבאר לקמן הטעם הפנימי למה נאמר בהכתוב דלעיל 'אלקינו למעשה ידינו', ולא אל הקב"ה.

והנה, אמרו רז"ל פרק 'לפני אידיהן'[57]: 'ישראל שבחוץ לארץ עובדי כוכבים בטהרה הם'.

פירוש הפשוט של דברי רז"ל אלו הוא, שעובדים עבודה זרה ו"אינם שמים לב לזה" כלל (ע"פ רש"י שם).

ולקמן יבאר משמעותו הפנימית של מאמר רז"ל זה.

כי ההשתחואה לעבודת כוכבים[58], הוא שמשתחוה וכופף ראשו לכוכבים ומזלות.

[ועתה, אחרי שביאר ענין ההשתחואה לעבודת כוכבים על פי פשטות, הולך ומבאר ענין ההשתחואה לעבודת כוכבים ברוחניות:

והנה, כתיב "וממגד תבואות שמש"[59] — שהתבואות גְּדֵלִים מן השמש, וכן שאר כל עניני עולם הזה – 'אין לך עשב מלמטה שאין לו כוכב מלמעלה'[60], שהוא המזל, שממנו נשפע הדבר.

אמרו רז"ל על הכתוב 'גבוה מעל גבוה שומר, וגבוהים עליהם' – אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל. ד'גבוה מעל גבוה שומר' משמע שיש דבר למעלה ששומר על הדבר הגשמי בעולם הזה, וזהו שמפרשים חז"ל, שהוא השורש הרוחני שלו (מזלו), שהוא השומר הפרטי של אותו דבר הגשמי, ומשפיע לו חיותו הפרטית.

דהיינו, שלכל דבר בעולם הזה יש לו שורש ומקור רוחני למעלה שמשם נשפעות כל תכונות הרוחניות של הדבר הגשמי שהוא מקור אליו (כגון ענין המתיקות שבפרי נשפע ונמשך משרשו למעלה, משא"כ מציאות הגשמית מתחלת כאן בעולם הזה, ומתהווית מאין ליש ממש).

"שהמזל הוא כח רוחני" (לקו"ת פ' צו ד"ה ואכלתם אכול). כלומר, בחינת המזל הוא השורש והמקור הרוחני להחיות של הדברים הגשמיים שבעולם הזה. שכן זהו ענין פירוש תיבת 'מזל', שהוא מלשון 'נוזל' (כמ"ש 'נוזלים מן לבנון'), שפירושו הוא העברה והמשכה. ובענינינו, המזל הוא השורש והכח רוחני למעלה שממנו 'נוזל' ונמשך השפעה וחיות רוחנית אל הדברים הגשמיים למטה (כמו במאמר רז"ל הנ"ל שהעשב הגשמי יש לו מזל למעלה הממשיך בו כח וחיות רוחני ליגדל מקטנות לגדלות).

"וכן הוא למעלה מעלה עד רום המעלות, וכדכתיב 'כי גבוה מעל גבוה שומר, וגבוהים עליהם'" (לקו"ת פ' בלק ד"ה מי מנה). כלומר, מלבד בחי' המזל – שהוא שורש הרוחני הקרוב יותר אל הדבר הגשמי – ישנם למעלה מזה שורשים ומקורים יותר עליונים ("המזל מקבל משמרי האופנים, והאופנים מחיות הקדש שבמרכבה, והחיות מהשרפים", עד להעשר ספירות עליונות), שמהם נשפעת ונמשכת חיות אלקי לבחי' המזל, ודרך המזל יורד עוד יותר עד שמגיעה אל הנברא פרטי בעולם הזה.

וכשאדם מטריד מחשבתו ולבו רק בעניני עולם הזה כל הימים, [בָּזֶה] **הוא מוריד שִׂכְלוֹ שבראשו לדבר הנשפע מכוכבים ומזלות**- כמו המשתחוה לעבודת כוכבים ממש, **ונעשה גם הם בחינת 'אלהינו**

---

56) ידוע דאחד הפירושים בשם אלקים הוא מלשון כח (כמו 'ואת אילי הארץ לקח'), וענינו – שהוא ית' בעל כל הכוחות כולם (שו"ע או"ח סימן ה'), ולפי זה, הפירוש הפנימי ב'אלקינו' – אלקה שלנו – הוא (לא רק שהקב"ה שולט עלינו, אלא) שהקב"ה הוא כוחנו וחיותנו.

57) ([מס' עבודה זרה] דף ח' סוף ע"א)

58) ראה לקו"ת סד, א. אוה"ת יתרו ע' תתקיז ואילך.

59) דברים לג, יד.

60) ראה בראשית רבה י, ו. זהר חלק א' רנא, א.

למעשה ידינו', כי 'מעשה ידינו' – שהוא עסק הפרנסה – נעשה מזה בחינת 'אלהים אחרים'.

כלומר:

הפירוש בזה שישראל שבחוץ לארץ עובד עבודת כוכבים בטהרה הוא, שאף שאינם משתחוים לכוכבים ומזלות ממש, בכפיפת הראש וכו', אמנם, הם מבטלים את עצמם לגמרי לעניני העולם, ומורידים שכלם שבראשם לעסק פרנסתם (בתחבולות שונות ומשונות). ועי"ז הדברים הגשמיים שלהם הם מתבטלים נעשים בחי' עבודה זרה להם, כי כביכול משתחוים להם וכמו שמפרש רש"י שלא שמים לב לזה שהם כביכול עושים עבודה זרה.

ובזה יובן גם פירוש הכתוב שהובא לעיל – 'לא נאמר עוד אלקינו למעשה ידינו', שהיו בנ"י כביכול אומרים ש'מעשה ידיהם' – דהיינו, פרנסתם – הם 'אלקינו', דהיינו, כמו עבודה זרה להם ואלהים אחרים. והיו אומרים זה ע"י שהיו מבטלים את עצמם להדברים הגשמיים של פרנסתם בבחי' השתחואה ממש (כהפירוש לעיל בענין 'אלקינו' – כחינו וחיותינו, שאליו אנו משתחוים בבחי' ביטול).

וזהו "וְאֶת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע"[61].

– שאף על פי שהדבר שהוא מלובש בו בענינים גשמיים (עסק פרנסתו) **נראה לעין שהוא מן העבירות שאדם דש בעקביו**- היינו, שהוא עבירה קלה מאד ואינה פועלת מאומה בנפשו, **הנה,** [באמת] **הוא דומה למשל קליעת האבן, שמקלעין אותו ע"י כף הקלע למקום רחוק מאד, עד שנעשה כְּאִלּוּ עובד כוכבים.**

ובזה מבואר מה שהובא לעיל, שישנו הענין דהברוש רענן גם ב'זה לעומת זה' – בקליפה. כלומר, כמו שע"י כל מצוה האדם נגבה למעלה מעלה לבחי' 'קדש העליון' (כנ"ל בענין 'קדשנו'), כך הוא ע"י שהאדם מוריד את שכלו ומשתחווה כביכול לדברים גשמיים (כגון עסק הפרנסה), שאף שענין זה אינו נראה כעבירה גדולה כלל, אבל עי"ז "מקלעין אותו ע"י כך הקלע למקום רחוק מאד, עד שנעשה כאילו עובד כוכבים", שהוא העבירה הכי חמורה.

[והנה, לעיל מבואר שע"י כל מצוה נמשך אלקותו יתי' על נפש האדם, ועי"ז מתעלה האדם לבחי' 'קדש העליון' ממש. אבל גם המצות **עצמן** זקוקים להעלאה, כי הם מוגבלים בדברים גשמיים כנ"ל, ולפיכך, נדרשת עוד פעולה בכדי להעלות גם **המצות עצמן** למעלה לשרשן בבחי' 'אברים דמלכא' כנ"ל.

וזהו מה שממשיך לבאר כאן, ענין עליית המצות (שהובא לעיל) שנעשה ע"י **עבודת התפלה**, כדאיתא בזהר שתפילה הוא כמו סולם שבו עולים 'מלאכי האלקים' – המצות – לשרשם למעלה:]

והנה, עליית המצות – העיקר הוא ע"י התפלה, לפי שאז הוא שעת הַכּוֹשֶׁר ומתגלה ומתעלה בחינת פנימית נקודת הלב בכללות נשמות ישראל בחשיקה ודביקה באלהים חיים.

בשעת התפלה הוא שעת הכושר ועת רצון למעלה, ולכן בזמן זה יש נתינת כח מיוחד להאדם כדי שיוכל להתעורר בבחי' פנימית נקודת הלב בחשיקה ודביקה למעלה באלקים חיים. וכמו שנתבאר לעיל, דענינה של עבודת התפלה הוא, עבודת האדם להעלות ולהגביה את עצמו מלמטה למעלה ע"י התעוררות אהבה להקב"ה. ועי"ז שהוא מתעורר בשעת התפלה בפנימיות לבבו אליו יתי' (בחי' החזרת פנים בפנים) בדרך ממילא, מתעלים גם מצותיו שקיים במשך היום למעלה למקורם ושרשם.

[ועפ"ז – שזמן התפלה הוא שעת הכושר שמתעורר לב כל א' מישראל בחשיקה ודביקה אליו יתי' – יובן פירושו הפנימי בדברי רז"ל:]

וזהו מאמר רז"ל[62]: 'תפלות במקום קרבנות תקנום'.

[כי לכאורה תמוה: מהי השייכות בין ענין התפלה ובקשת צרכיו לענין הקרבנות, שהוא שריפת בהמה גשמית על גבי המזבח? וזהו שממשיך:]

כי, כמו הקרבן שהיו מקריבין הבהמה שתהא נשרפת באש שעל גבי המזבח, וכך צריך לעורר את האהבה בתפלה, ברשפי אש שלהבת מתלהבת בלבו – כי יסוד האש הוא בלב – ולשרוף וּלְכַלּוֹת את נפש <u>הבהמית</u> שבו'.

---

61) שמואל א', כה, כט.

62) ברכות כו, ב.

כמו שע"י התעוררות האהבה לה' כרשפי אש בשעת התפלה מתעלים המצות שקיים במשך היום למעלה לשרשם, כמו כן ע"י התעוררות אהבה זו האדם שורף ומכלה נפשו הבהמית שבו, שלא תתאוה עוד לתענוגי בני אדם וכיוצא בזה, אלא כל רצונו יהי' בלתי לה' לבדו.

וזהו הטעם הפנימי לזה שענין התפלה הוא במקום הקרבנות, כי כמו שענין הקרבנות הי' שריפת בהמה גשמית ע"ג המזבח, כמו כן כל ענין התפלה הוא התעוררות לב האדם בבחי' רשפי אש האבה אליו יתי, שע"י התעוררות אהבה זו נשרפת נפשו הבהמית שבקרבו. וזהו ע"ד הנ"ל שזמן התפלה הוא שעת התעוררות לב האדם באהבה אליו ית'.

[ועתה הולך ומבאר בפרטיות יותר מהי בחי' אהבה זו כרשפי אש המתעוררת בשעת התפלה, וכיצד מעוררים אותה. וכן יבאר שישנן ב' בחינות אש – ב' בחינות אהבה:]

ג. והנה, כתיב "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח"[63], ואמרו רז"ל [על פסוק זה[64]]**: 'אף על פי שאש יורד מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט'.**

[וביאור ענין זה ע"פ פנימיות הענינים:]

– כי גם למעלה יש בחינת אהרן שנותן בחינת אש בכנסת ישראל.

ידוע שכל דבר שקיים למטה בעולם הזה, יש לו שורש ומקור למעלה בעולמות העליונים. ולכך, צריך להבין מהו בחי' האש הזה שאהרן הכהן נותן בכנסת ישראל למעלה.

[והולך ומבאר הענין בפרטיות יותר – מהו בחי' אהרן למעלה, ומהו בחי' האש שהוא נותן בכנסת ישראל:]

כי אהרן הוא 'שושבינא דמטרוניתא'[65], והוא מז' הרועים[66] המשפיעים גילוי אלהותו ית' במקור נשמות ישראל.

אהרן נק' בזהר 'שושבינא דמטרוניתא', היינו, השושבין של המלכה. כמו עד"מ שבחתונה יש שושבין המלווה הכלה אל החתן, כך הוא ענינו של בחינת אהרן, שהוא מלווה ומעלה נשמות ישראל (הכלה) אל הקב"ה (החתן).

וכיצד הי' מעלה אותן לה'? בזה שהי' משפיע בהם גילוי אלקות. כי אהרן הוא אחד מז' הרועים של ישראל. וכמו עד"מ שענין הרועה הוא, שזן ומפרנס צאן מרעיתו, כמו כן אהרן ענינו הוא שזן ומפרנס (היינו, שמשפיע) בתוך נפשות בנ"י גילוי אלקות.[67]

[עכשיו מבאר מהו הביטוי דבחי' השפעה זו בעבודת כל אחד מישראל:]

ובחינת 'אש' שלמעלה [שאהרן משפיע בנש"י] **היא אהבה הטבעית, 'אהבה רבה' שבנפש האלהית, הכלולה בחכמה שבנפשו[68], אשר איננה מתלבשת**

---

63) ויקרא א, ז.

64) עירובין סג, א.

65) זהר חלק ג' כ, א. קעז, רע"ב. קפ, ב. וס"פ משפטים.

66) ראה תיקונים שבזהר חדש קד, א.

67) וזהו לשון אדמו"ר הזקן במקום אחר בביאור ענין אהרן שושבינא דמטרוניתא:

"ואהרן 'שושבינא דמטרוניתא', פירוש 'מטרוניתא', היא בחי' כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל, ולהעלות נשמות ישראל ולקשרם בה' ולדבקה בו ית' חיי החיים ב"ה הוא ע"י אהרן, שהוא ג"כ משבעה רועים כו', הממשיך לכללות נשמות ישראל להיות התפעלות הנפש, בחי' מדבר וצמאון ורשפי אש כו', כי עבדת אהרן הוא 'בהעלותך את הנרות', פירוש 'הנרות' הם הנשמות, 'כי נר ה' נשמת אדם', וע"י אהרן היתה הדלקתם והתלהבותם כרשפי שלהבת כו', כמ"ש במ"א" (לקו"ת פ' במדבר ב, ד-ג, א).

68) [עיין **בספר של בינונים פרק י"ח** (ביאור ענין אהבה זו 'אהבה רבה', שהוא נק' גם 'אהבה המסותרת', וכיצד היא מלובשת ו'כלולה בחכמה שבנפשו", ואיך שממנה בא כח המס"נ):

"ונמצא, כי אין סוף ב"ה מלובש בבחי' חכמה שבנפש האדם יהיה מי שיהיה מישראל ובחי' החכמה שבה עם אור א"ס ב"ה המלובש בה מתפשטת בכל בחי' הנפש כולה להחיותה מבחי' ראשה עד בחי' רגלה כדכתיב החכמה תחיה בעליה . . . הנה, החכמה היא מקור השכל וההבנה והיא למעלה מהבינה שהוא הבנת השכל והשגתו והחכמה היא למעלה מההבנה וההשגה והיא מקור להן וזהו לשון חכמה כ"ח מ"ה שהוא מה שאינו מושג ומובן ואינו נתפס בהשגה עדיין ולכן מתלבש בה אור א"ס ב"ה דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ולכן כל ישראל אפילו הנשים ועמי הארץ הם מאמינים בה' שהאמונה היא למעלה מן הדעת וההשג' כי פתי יאמין לכל דבר וערום יבין וגו' ולגבי הקב"ה שהוא למעלה מן השכל והדעת ולית מחשבה תפיסא ביה כלל הכל כפתיים אצלו ית' כדכתיב ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך ואני תמיד עמך וגו' כלומר שבזה שאני בער ובהמות אני תמיד עמך ולכן אפי' קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב וסובלים עינוים קשים שלא לכפור בה' אחד ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה'. וגם במעט שיודעים אין מתבונני' כלל ואין מוסרי' נפשם מחמת דעת והתבוננות בה' כלל. אלא בלי שום דעת והתבוננות רק כאלו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד בלי שום טעם וטענה ומענה כלל והיינו משום שה' אחד מאיר ומחיה כל הנפש ע"י התלבשותו בבחי' חכמה שבה שהיא למעלה מן הדעת והשכל המושג ומובן".

י"ט [– תניא פרק י"ט] (תוספת ביאור באהבה זו 'אהבה רבה', 'אהבה המסותרת', וכיצד היא כמו נר הרוצה בטבעה להסתלק למעלה לשרשה):

"ולתוספת ביאור צריך לבאר היטב מ"ש נר ה' נשמת אדם פי' שישראל הקרוים אדם נשמתם היא למשל כאור הנר שמתנענע תמיד למעלה בטבעו מפני שאור האש חפץ בטבע ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו למעלה ביסוד האש הכללי שתחת גלגל הירח כמ"ש בע"ח ואף שע"י זה יכבה ולא יאיר כלום למטה וגם למעלה בשרשו יתבטל אורו במציאות בשרשו אעפ"כ בכך הוא חפץ בטבעו. כך נשמת האדם וכן בחי' רוח ונפש חפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה בה' חיי החיים ב"ה הגם שתהיה אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון אעפ"כ זה רצונה וחפצה בטבעה וטבע זה הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחי' טעם ודעת וגם כאן הכוונה שרצון וחפץ זה בנפש אינו בבחי' טעם ודעת ושכל מושג ומובן אלא למעלה מהדעת ושכל המושג והמובן והיא בחי' חכמה שבנפש שבה אור א"ס ב"ה. וזהו כלל בכל סטרא דקדושה שאינו אלא מה שנמשך מחכמה שנק' קודש העליון הבטל במציאות באור א"ס ב"ה המלובש בו ואינו דבר בפני עצמו כנ"ל ולכן נקרא כ"ח מ"ה והוא הפך ממש מבחי' הקליפה וס"א שממנה נפשות אומות העולם דעבדין לגרמייהו ואמרין הב הב והלעיטני להיות יש ודבר בפני עצמו כנ"ל הפך בחי' החכמה ולכן נקראים מתים כי החכמה תחיה וכתיב ימותו ולא בחכמה. וכן הרשעים ופושעי ישראל קודם שבאו לידי נסיון לקדש השם כי בחי' החכמה שבנפש האלהית עם ניצוץ אלהות מאור א"ס ב"ה המלובש בה הם בבחי' גלות בגופם בנפש הבהמית מצד הקליפה שבחלל השמאלי שבלב המולכת ומושלת בגופם בסוד גלות השכינה כנ"ל. ולכן נקראת אהבה זו בנפש האלהית שרצונה וחפצה לדבק בה' חיי החיים ברוך הוא בשם אהבה מסותרת כי היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק דקליפה בפושעי ישראל וממנה נכנס בהם רוח שטות לחטוא כמאמר רז"ל אין אדם חוטא כו' אלא שגלות הזה לבחי' חכמה אינו אלא לבחי' המתפשטת ממנה בנפש כולה להחיותה אבל שרש ועיקר של בחי' חכמה שבנפש האלהית הוא במוחין ואינה מתלבשת בלבוש שק דקליפה שבלב בחלל השמאלי בבחי' גלות ממש. רק שהיא בבחי' שינה ברשעים ואינה פועלת פעולתה בהם כל זמן שעסוקים בדעתם ובינתם בתאות העולם. אך כשבאים לידי נסיון בדבר אמונה שהיא למעלה מהדעת ונגעה עד הנפש לבחי' חכמה שבה אזי היא ניעורה משנתה ופועלת פעולתה בכח ה' המלובש בה. וכמ"ש ויקץ כישן ה' לעמוד בנסיון באמונת ה' בלי שום טעם ודעת ושכל מושג לו להתגבר על הקליפות ותאוות עוה"ז בהיתר ובאיסור שהורגל בהם ולמאוס בהם ולבחור לו ה' לחלקו ולגורלו למסור לו נפשו על קדושת שמו ואף כי הקליפות גברו עליו כל ימיו ולא יכול להם כמארז"ל שהרשעים הם ברשות לבם מ"מ כשבא לידי נסיון בדבר אמונה בה' אחד שיסודתה בהררי קודש היא בחי' חכמה שבנפש האלהית שבה מלובש אור א"ס ב"ה הרי כל הקליפות בטלים ומבוטלים והיו כלא היו ממש לפני ה' כדכתיב כל הגוים כאין נגדו וגו' וכתיב כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו יתפרדו וגו' וכתיב כהמס דונג מפני אש יאבדו וגו' וכתיב הרים כדונג נמסו. והנה אור ה' א"ס ב"ה המלובש בחכמה שבנפש גדול ועצום כל כך לגרש ולדחות הס"א והקליפות שלא יוכלו יגעו אפי' בלבושיו שהם מחשבה דבור ומעשה של אמונת ה' אחד דהיינו לעמוד בנסיון למסור נפשו אפי' שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אחד כגון להשתחות לעבודה זרה אף שאינו מאמין בה כלל בלבו וכן שלא לדבר תועה ח"ו על אחדות ה' אף שאין פיו ולבו שוין רק לבו שלם באמונת ה' וזה נקרא דחילו הנכלל ברחימו שהיא אהבה הטבעית שבנפש האלהית שבכללות ישראל שחפצה ורצונה בטבעה לידבק בשרשה ומקורה אור א"ס ב"ה שמפני אהבה זו ורצון זה היא יראה ומפחדת בטבעה מנגוע בקצה טומאת ע"ז ח"ו שהיא נגד אמונת ה' אחד אפילו בלבושיה החיצונים שהם דבור או מעשה בלי אמונה בלב כלל".

ומה שכתוב באגרת הקדש בד"ה 'אין ישראל נגאלין אלא בצדקה' [תניא, אגרת הקדש סימן ד', ע' קה] (ביאור ענין אהבה זו 'אהבה רבה', ונק' ג"כ בשם פנימיות הלב, וכיצד היא שייכת לחכמה):

"ופנימי' הלב היא הנקודה שבפנימיות הלב ועומקא דליבא שהיא למעלה מעלה מבחי' הדעת והתבונה שיוכל האדם להתבונן בלבו בגדולת ה'. וכמ"ש ממעמקים קראתיך ה' מעומקא דליבא (ועד"מ כמו במילי דעלמא לפעמים יש ענין גדול מאד מאד שכל חיות האדם תלוי בו ונוגע עד נקודת פנימיות הלב ועד בכלל וגורם לו לפעמים לעשות מעשים ולדבר דברים שלא בדעת כלל) וזלע"ז ככה הוא ממש בעבודה שבלב. והיינו לפי שבחי' נקודת פנימית הלב היא למעלה מבחי' הדעת המתפשט ומתלבש במדות שנולדו מחב"ד כנודע. רק היא בחי' הארת חכמה עליונה שלמעלה מהבינה והדעת ובה מלובש וגנוז אור ה' ממש כמ"ש ה' בחכמה כו' והיא היא בחי' ניצוץ אלקות שבכל נפש מישראל".

ועיין מ"ש בפרשת עקב בד"ה 'ולהבין שרש טעם קישור וחיבור ושייכות ברית ותורה' [לקו"ת טז, ד] (ביאור ענין אהבה זו – 'אהבה רבה' – ואיך שהיא למעלה מהשכל ובלתי בעל גבול, אהבה הבאה מלמעלה):

"וכנודע שיש ב' בחי' אהבה דחילו ורחימו רחימו ודחילו הא' היא אהבה שלמטה מן השכל המתבונן כו' ולכן היא בגבול וקצבה לפי ערך השכל והב' היא בחי' אהבה רבה בלי גבול בחי' מאד וכמ"ש כל זה בק"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל נפשך שהיא בחי' אהבה זוטא אליך ה' נפשי אשא כו' ובכל מאודך היא בחי' אהבה עליונה בלי גבול בחי' מאד והן ענין בחי' מ"ן ומ"ד כו'".

ועיין מ"ש בד"ה 'שחורה אני' כו' ששזפתני השמש כו', עיין שם [לקו"ת שה"ש ה, ג] (ביאור ענין אהבה זו – 'אהבה רבה', 'אהבה מסותרת' – וכיצד מעוררים אותה לידי גילוי):

"והנה ככל הדברים האלה הוא בעבודת ה' בכל אדם בחינת אהבה גלויה ובחי' אהבה מסותרת (והיינו דוגמת ב' בחי' הנ"ל דאופנים ושרפים. והאהבה המסותרת נק' אש שחורה ע"ד שנתבאר לעיל בענין השרפים שנק' אש שחורה אלא שהנשמות הם במחי' פנימית יותר) כי הנה גילוי האהב' ע"י ההתבונן' בגדולת א"ס ב"ה שיוליד מבינתו רשפי אש וצמאון כו' להכלל ולהבטל אליו ית' במציאות ובמס"נ אין זה ע"י פעולת ההתבוננות לבדה שמתהווה מכח בינתו מדת האהבה מאין ליש אלא ההתבוננות הוא הגורם להיות נמשך מבחינת אהבה המסותרת שישנה בטבע האדם מבחי' שלמעלה מן הדעת בבחי' חשך והסתר פנים להיות בגילוי הלב ע"י התבוננות ודעת ולהגדיל מדורת אש האהבה כו' (ור"ל שזהו כדמות ראיה למציאות אהבה המסותרת כי גילוי האהבה כו' אין זה כו' אלא כו' כנ"ל) והתהוות האהבה מאין ליש היא קבוע בנפש ומהות הנפש עצמה היא שכל ומדות אהבה ויראה כו' כי חלק אלוה ממעל הוא וכבן שנמשך ממוח האב כו' אשר בטבע אינו רוצה להיות נפרד מיחודו ואחדותו ית' ויכול למסור נפשו על קדה"ש כו' כמ"ש בס' של בינוני' (ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח את העם ששרש אהבה זו נלקח מבחי' קדם מבחי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' ישת חשך סתרו כו' ועמ"ש בד"ה אם בחקתי שבחי' זו הוא מצד בעבר הנהר ישבו אבותיכם עלו במחשבה היינו מו"ס אותיות החקוקים כו' גליף גליפו בטהירו עילאה נשמה שנתת בי טהורה היא והוא ענין האותיות שמיניה וביה. וזהו ענין ששזפתני השמש אש לבנה כדלקמן כי החקיקה היא באש לבנה מיניה וביה רק שהחקיקה היא מקור ושרש לשחרות דאש שחורה שלמעלה למטה כנ"ל) ובכדי שתהיה בבחי' גילוי הלב לצאת מההעלם אל הגילוי הוא ע"י

כלל בלבושי הנפש החיונית, והיא מתלהבת ומתלהטת במסירת נפש על קידוש השם ממש, וליפרד מן הפתילה – הוא הגוף – שנאחזה בו כשלהבת העולה מאליה, לדבקה בו ית׳.

התבוננות באור א״ס ב״ה ממש דלית מחשבה תפיסא ביה כלל. ועד״ז ניתקן סדר התפלה ופסוקי דזמרה וברכת יוצר אור איך שבטובו הגנוז מחדש כו׳ והמלאכים אומרים קדוש כו׳ והוא בחי׳ רעש התחדשות ההשגה כי בלילה בשינה אחד מששים כו׳ ובבקר נעשה בריה חדשה אתה נפחתה בי כו׳.

ובזה יובן מ״ש אל תראוני שאני שחרחורת. פי׳ שחרות כפולה כי האהבה מצד עצמה היא מסותרת שאינה נראית ונגלית בלב. וגם היא מכוסה בלבוש שק שמלובשת בנפש הבהמית (וא״כ פי׳ וענין שחרות כפולה הוא ע״ד מה שמלמטה למעלה ומלמעלה למטה שניהם יחד כי מלמטה למעלה נק׳ שחרות מה שאינו מושג כלל. ומלמעלה למטה נקרא שחרות מה שהוא למטה במדרגה. ואם כן שני הבחינות יש בהנשמה כי ענין האהבה המסותרת כיון שהיא בהעלם מאד ולמעלה מהשכל הרי נקראת אש שחורה לגבי האדם כענין בורא חשך וזהו ענין חשך שמלמטה למעלה. ומה שהיא מכוסה ולובשת בנפש הבהמית זהו החשך שמלמעלה למטה שהיא הבחינה היותר שפלה במדרגה החשך יכסה ארץ (בישעיה סי׳ ס׳) והכסיל בחשך הולך (קהלת סי׳ ב׳) ואעפ״כ אל תראוני כי מה שהיא מסותרת מצד עצמה הוא מפני ששזפתני השמש בחינת שמש הוא בחי׳ אש לבנה שאין העולמות יכולים לקבל וע״כ טוב לגנוז במקום החושך ולכן האהבה בבחינת חשך והעלם שאינו מתגלה בגוף (וזהו אתי מלבנון כלה ששרש הנשמה מבחינת לבנון וזהו ונחלים מן לבנון נחלים היינו בחינת מזלייהו מקור ושרש הנשמה הוא מבחינת לבנון רק כי טוב לגנוז בבחינת אש שחורה והוא בבחי׳ יחידה שבו מתלבש ניצוץ אלקי כו׳ כמ״ש בע״ח שמ״א פ״ג על פסוק אני אמרתי אלקים אתם כו׳ ועמ״ש סד״ה בשברי לכם כו׳ ואפו כו׳. והנה ברכות בשה״ש ע״פ שחורה אני איתא שחורה אני כל ימות השבוע ונאוה אני בשבת והענין שבחי׳ אהבה המסותרת הנק׳ אש שחורה בכל ימות השבוע היא בבחי׳ העלם ולכן היא בבחינת שחורה אני העלם. אבל בשבת יוצאה ונמשכת מההעלם אל הגילוי כמ״ש במ״א בד״ה להבין מארז״ל ע״פ כי טובים דודיך. וכן בשבת מאיר בגילוי מבחי׳ עולם הבריאה מה שנקרא בורא חושך כנודע מענין חצר הפנימית הפונה קדים בחי׳ קדמוהי יקומון הנה בשבת מאיר תמשך האור משם. וזהו ונאוה אני ביום השבת) ומה שהיא נכנסת בלבוש שק זהו באמת בני אמי נחרו בי. נחרו מלשון נפעל. ופי׳ בני אמי היינו היצה״ר והיכלות דק״נ המקבלים ההשפעה מבחי׳ מלכותו ית׳ כי מלכותו בכל משלה (וע׳ בפ׳ משפטים דקכ״ה סע״ב ע״פ בחלב אמו) והם שרש כל המדות רעות הם הם בעצמו נחרו ובוערים בתאוותם אלה שהם בי שנתלבשו בי ומהם תצא הרעות האלה. אבל אין פועלים בנפש אלקית עצמה בנקודת אהבתה שהיא תשאר בקיומה וחזקה וכמ״ש וכבודי לאחר לא אתן (עיין ברע״מ ר״פ תצא דרע״ז א׳ ובפי׳ הרמ״ז שם) ויכולה למשול ולשלוט עליהם ולהפכם מן הקצה אל הקצה ולהיות במס״נ ממש ולכן ארז״ל על פושעי ישראל גיהנם כלה והם אינם כלים לפי ששרש נשמתם מבחי׳ א״ס ממש שאין לה קץ ותכלה ולכן בני אמי נחרו בי פי׳ שהם פועלים הרע וכלים. משא״כ הנשמה היא. חלק אלוה אתה נפחת בי שאין לה קץ ותכלה והראי׳ שאפילו פושעי ישראל עדיין האהבה היא בשלימות שהרי שמוני נוטרה את הכרמים כי כל תאות היצה״ר להחטיא את ישראל כדי לינק ולקבל חיות מהקדושה וא״כ מוכרח להיות שעדיין יש בו קדושה שאע״פ שחטא ישראל הוא ואותו כח הקדושה שיש לו הוא בבחי׳ אין קץ ותכלה וע״כ יכול למשול ולשלוט ברוחו ולהפך לבו מן ההפך אל ההפך״]

זהו מה שנאמר על אהרן הכהן: ׳בהעלותך אהרן את הנרות׳, שענינו ברוחניות הוא שמעלה הנרות – הם הנשמות (׳נר ה׳ נשמת אדם׳) – ליכלל למעלה באלקים חיים, ע״י שמשפיע בהם בחי׳ ׳אהבה רבה׳, שהוא האהבה הטבעית שיש בכל נפש מישראל (עיין בהגהת הצ״צ להבין ביאור ענין אהבה זו).

[ועכשיו יבאר מהי בחי׳ האש שצריך להביא למטה ׳מן ההדיוט׳ בעבודת האדם לקונו:]

ומצוה להביא מן ההדיוט[69] אש שלמטה ע״י התבוננות בגדולת ה׳, כל חד לפום שיעורא דיליה, ולהלהיב לבו ונפשו לעבודת ה׳.

האש שלמטה בעבודת האדם הוא האהבה שהאדם מוליד ומעורר בליבו (מלמטה) על ידי התבוננותו בגדולת ה׳ (לעומת האהבה דלעיל, אהבה טבעית, שהיא באה מלמעלה). כידוע שהמדות (רגשי הלב) הם תולדות ופרי המוח, היינו, על ידי שהאדם מתבונן בשכלו על גדולתו ית׳ (כל אחד כפי אשר יד שכלו מגעת), הרי אם מגיע להכרה ברורה במוחו בזה, אזי במילא יתעורר בליבו אהבה עזה אליו ית׳.

[וכאן יבאר מהי ההתבוננות הפרטית המוליד בלב האדם האהבה דבחי׳ רשפי אש (האש שלמטה):]

וההתבוננות המוליד אהבה עזה שהיא כרשפי אש – הוא כאשר מתבונן <u>בדבר חדש</u>.

[ומביא משל לענין זה שדבר חדש מעורר באדם התפעלות גדולה (״אהבה עזה כרשפי אש״):]

כמו שאנו רואים בחוש, שכאשר רואה דבר חידוש מתפעל מאד.

וכמשל הידוע המובא בחסידות גבי הצפור המדברת: ״וכמו התעוג והצחוק שלמטה שאינו אלא מאיזו שינוי והתחדשות, כמו למשל צפור המדברת וכדומה, שאין דרכה וטבעה לדבר, משא״כ מאדם המדבר אין מקבלים תענוג כלל, לפי שדרכו בתמידות לדבר״ (תו״א ויצא כא, ג).

[ועתה יבאר מהו ה׳דבר חדש׳ שבזה צריך להיות תוכן התבוננות האדם כדי להוליד אהבה זו:]

וכך אמרו רז״ל[70]: ׳בכל יום יהיו בעיניך כחדשים׳ – והוא כאשר יתבונן המשכיל כי באמת ׳חדשים

---

69) עירובין סג, א. וש״נ.

לבקרים'[71] כו', ו'מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית'[72] מאין ליש, וּבְהָתְחַשֵׁךְ החשך של לילה, ויסתלק [החושך] **ונעשה אור של יום.**

וכך יראה האדם בעצמו: שבלילה יָשֵׁן וחיותו מסתלק ממנו, ובקומו נעשה בריה חדשה, ומזה יבין על כל יצורי עולם שכן הוא, וחיותם 'רצוא ושוב'.[73]

כלומר:

תוכן ההתבוננות הוא בענין התהוות כל הבריאה בכל רגע מאין ליש. וזהו מה שאומרים בברכות ק"ש 'מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית', וכן זהו תוכנו הפנימי של הכתוב 'חדשים לבקרים'.

וכן יתבונן בזה שגם חיות כל העולמות הוא מתחדשת תמיד מאין ליש (ולא רק עצם מציאותם). וכמו שרואה האדם בעצמו, שכל לילה כשהולך לישון חיותו אשר בקרבו מסתלקת ממנו (כידוע דשינה הוי חלק א' ששים של מיתה), ובקומו משינתו חוזרת בתוכו חיות חדש ממש (ולכן שוב אינו עייף כשניעור משינתו). וכמו כן הוא גבי חיות כל הבריאה כולה, דכל רגע ממש החיות שבתוך הבריאה הוא חדש.

כי חיות כל העולמות הוא בבחי' 'רצוא ושוב', דהיינו, דהחיות אלקי המקיים ומחיה העולמות יורדת להחיותם – זהו בחי' 'שוב', וברגע שאחריו החיות מסתלקת ועולה למעלה לשרשה להתחדש. ואח"כ יורדת שוב חיות חדש זה להחיות העולמות, וענין זה חוזר חלילה.

והסיבה לזה היא:

כוונת הקב"ה בבריאת העולמות היא שירגישו את עצמם כמציאות נפרדת ממנו ית', ולא שיהיו בטלים במציאות קמיה ית'. וכדי להוות עולמות באופן כזה הוצרך הקב"ה לצמצם את אורו הבלי גבול ולהמשיך ולהאיר מעצמו אור מוגבל שיוכל להוות עולמות בעלי גבול כמותו. וזהו ענין השוב, שהמשיך והאציל מעצמו אור מצומצם שיוכל לירד בבחי' גבול ולהחיות עולמות מוגבלים.

אך, כדי שיהי' בכוח חיות אלקי זו להחיות ולהוות עולמות, מוכרח להיות קשר למקורו האין סוף, שרק בכח האין סוף להוות ולהחיות עולמות. ולכך, אחרי שהחיות נמשך בתוך העולמות להחיותם, הרי מתחיל לאבוד הקשר שלו עם מקורו, ונעשה כל כך מרוחק ממקורו האין סוף עד שאין ביכולתו עוד להחיות עולמות. ואז צריך החיות לעלות שוב למקורו בבחי' רצוא כדי להתחדש ולהתרענן עם חיות אלקי ממקורו האין סוף, ואז יוכל להיות נמשך עוד למטה באופן חדש להוות ולהחיות עולמות, ובד בבד יהיו בעלי גבול מאחר שחיות זו הוא מצומצם ומדוד ומוגבל לפי ערך העולמות הבעלי גבול.

וסדר זה צריך להיות תמיד, רצוא ושוב, ורצוא ושוב, לצורך ב' הענינים דלעיל – א', להחיות עולמות בבחי' גבול ומדה ('שוב'), וב', שיהי' בכוח הארה אלקית זו להוות עולמות, שזהו דוקא מכח שרשו האין סוף ('רצוא').

וכשהאדם יתבונן על דבר זה, שכל העולמות הם ממש חדשים בכל רגע (וגם עתה ממש) יתפעל מזה מאוד (מצד החידוש שבזה, כפי שהובא לעיל).

וכאשר יראה בעיניו ולבבו יביו כי רְאֵה זֶה חָדָשׁ הוא!

- דהיינו, שחיות והתהוות כל הבריאה (ואף חיות שלו עצמו) מתחדשת כל רגע ממש.

על כן, ילהיב לבו, וישים אליו [ית'] **לבו ונשמתו, וכמ"ש "צעק לבם"**[74].

[ועכשיו – ע"פ ביאור התבוננות זו דענין ההתחדשות – חוזר ומבאר מה שהובא בתחלת המאמר – מהו ענין החזרת פנים אליו ית':]

וזהו ענין 'החזרת פנים'.

– כי כמו שיש 'עורף' ו'פנים' בגוף, כן יש בנשמה. והוא כמו ענין הנ"ל – שגם קודם עָשְׂיָם האדם הדברים האלה [- ההתבוננות הנ"ל] **אל לבו, הנה, באמת כך הוא, שמחיה ומהווה מאין ליש, ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ולא שייך לומר שהוא רחוק מה' ח"ו**- כי הקב"ה מחיה ומהוה

---

70) פס"ז דברים ו, ו. רש"י דברים כו, טז. עיין לקו"ת נצבים מו רע"ב, וש"נ.

71) איכה ג, כג.

72) ראה יחזקאל א, יד.

73) ברכת 'יוצר'.

74) איכה ב, יח.

אותו וכל הבריאה כולה בכל רגע, **אלא שהוא כמשל אדם ההופך ערפו לחבירו ומחזיר פניו ממנו.**

דהיינו, לפני שישים האדם ההתבוננות הזו אל ליבו ונלהב ליבו אליו ית׳ באהבה עזה כרשפי אש – הוא כמשל אדם ההופך ערפו לחבירו ומחזיר פניו ממנו.

ואחר כך, אם [אכן] **ישים ללבו הדברים הנ״ל, הרי הוא כמו שמחזיר פניו לחבירו.**

כי ע״י ההתבוננות הנ״ל מתעורר בחי׳ פנימיות לב האדם (׳פנים׳ שלמטה) אליו ית׳ עצמו (׳פנים׳ שלמעלה), ומשתוקק להיות נכלל במהותו ועצמותו ית׳ בכל ליבו ונפשו. זהו בחי׳ ׳החזרת פנים בפנים׳.

ועל פי כל זה מובן היטב מדוע התפילה היא ההכנה הראויה לענין שמירת השבת (שנתבאר לעיל), כי התפילה היא בחי׳ ׳החזרת פנים בפנים׳ ע״י התבוננות האדם בשעת התפילה בהתחדשות העולמות. ואזי, יהי׳ מוכן ״להתקדש בקדושת השבת״ ולפעול בעצמו החזרת פנים בפנים הנעשה בכל שבת (כי כבר בימות החול פעל זה בנפשו בשעת התפילה).

[עתה יבאר שענין החזרת פנים בפנים אליו ית׳ הוא גם מרומז בנוסח התפלה ׳ברוך אתה ה׳ אלקינו מלך העולם׳:]

ועל דרך זה תקנו נוסח התפלה: ׳ברוך אתה מלך העולם׳.

פירוש: כי כל העולמות נמשכו מבחינת ׳מלך׳, כמ״ש ״מלכותך מלכות כל עולמים״[75], והוא בחינת חיצוניות לבד, להיות נק׳ עליהם שמו ומלכותו לבד.

פירושו הפנימי של נוסח הברכה הוא, ש׳מלך העולם׳ משמעו, דכל העולם שרשו מבחי׳ מלכותו ית׳ (׳מלך׳) בלבד. וכידוע דבחי׳ ספירת המלכות הוא בחינת הארה בעלמא ממנו ית׳, דהיינו, ״בחינת חיצוניות לבד״ ולא מהותו ועצמותו ית׳. וכמו מלך, שהוא סגור בהיכל מלכותו ומרומם מעם, ורק שמו (חיצוניותו) מתפשט על מדינות מלכותו.

״כמו על דרך משל מלך בשר ודם, שבחי׳ היותו מלך על המדינה אינו בחינה ממהותו ועצמותו, כי מהותו ועצמותו הוא מה שהוא חכם ונבון, ורק ענין מלכותו הוא מה ששמו נקרא עליהם, שמולך על הארץ.

וכך יובן למעלה, שהתהוות ובריאת כל העולמות עליונים ותחתונים הוא רק ע״י מדת מלכות, שאין לכל העולמות ערך ושייכות למהותו ועצמותו ית׳, שהוא רם ומתנשא מהם, והחיות והתהוות העולמות נמשך להם רק ממה שנק׳ הוא ית׳ מלך עליהם, ואין מלך בלא עם״ (לקו״ת שיר השירים מ, ג).

וזהו גם פירוש הפנימי במאי דכתיב ׳מלכותך מלכות כל עולמים׳, לא רק (כפי׳ הפשוט) שמלכותו מתפשטת על כל העולמות עליונים ותחתונים, אלא גם שמבחי׳ ספירת המלכות בלבד הוא חיות כל העולמות.

ומבקשים שיהיה ׳ברוך אתה׳, והיינו, כמ״ש[76] ״ברוך ה׳ אלהי ישראל מהעולם ועד העולם״.[77]

דהיינו, שיתברך ויומשך ממקורא עילאה, ראשיתה דכולא, מהעלם אל הגילוי, אשר יֵאמַר

---

75) תהלים קמה, יג.

76) תהלים מא, יד.

77) [עיין בזהר ריש פרשת תרומה דף קכ״ו ע״ב (ענין ׳מעולם ועד עולם׳ בפירושו הפנימי דקאי על עולם העליון הגנוז, ועולם התחתונן הגלוי):

״מי זאת רוזא דתרין עלמין מתחברן כחדא ודא הוא עולם ועולם, מ״י הא (בראשית לא א) אוקימנא דרגא עלאה לעילא שירותא דקיימא בשאלתא ואקרי מ״י כמה דאת אמר (ישעיה מ) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, זא״ת דרגא תתאה לתתא עלמא תתאה ותרוייהו תרין עלמין בחבורא חדא בקשורא חדא כחדא״.

ובפרשת אמור דף ק׳ ע״ב: ׳בגין דתרין נהורין׳ כו׳: ״ת״ח בהאי יומא אתכסייא סיהרא ולא נהיר עד בעשור לחדש דישראל תייבין כלהו בתיובתא שלימתא ואימא עלאה תאבת ונהרת לה והאי יומא נהירו דאימא נטלא ואשתכח חידו בכלא ועל דא כתיב יום הכפורים הוא, יום כפור מבעי ליה מאן יום הכפורים אלא בגין דתרי נהורין נהרין בחד, בוצינא עלאה נהיר לבוצינא תתאה ובהאי יומא מנהורא עלאה נהיר ולא מנהורא דשמשא ובגין כך בכסה ליום חגנו כתיב״.

ודף צ״ט ע״א, גבי: ׳מעולם׳: ״הדא הוא דכתיב כה אמר יי׳ בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם הנהר ההוא נהר דאשתמודע ואתידע, מעולם מאי קא בעי הכא אלא לאחזאה חכמתא מעבר הנהר מעולם אלא ההוא נהר עולם אקרי ועל דא בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם לאחזאה טיבו וקשוט דעבד קודשא בריך הוא לישראל, ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר מאי קא מיירי, אלא אברהם לא אתדבק ביה בההוא נהר כמו יצחק דאתדבק ביה בסטריה לאתתקפא״]

עליו כי הוא זה – 'אתה' בלשון נוכח, דהיינו, שישוב אלינו בבחינת 'פנים' על ידי שוּבֵנוּ פָּנֶיךָ אליו כנ"ל.

'ברוך' הוא מלשון המשכה, כדאיתא בהמשנה 'המבריך את הגפן', שפירושו שמורידו למטה בארץ שיצמח ממנו עוד גפן אחר.

וזהו שמבקשים בכל ברכה, 'ברוך אתה' שיתברך ויומשך הקב"ה מההעלם אל הגילוי. דהיינו, שיהי' הקב"ה בבחי' פנים בפנים איתנו, ולא בבחי' חיצוניות לבד (כפי שהוא בדרך כלל, כנ"ל שכל העולמות נבראו מבחי' מלכות, שהוא בחי' חיצוניות הארה מאלקות).

וזהו גם פי' הפנימי במה שכתוב 'ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם', לא רק כפירושו הפשוט שהוא ית' ברוך ומהולל בכל העולמות עליונים ותחתונים, אלא גם שיתברך ויומשך אלקותו ית' למטה מן העולמות הרוחניים (עלמא דאתכסיא) עד למטה מטה בעולם הזה הגשמי (עלמא דאתגליא).

וזהו גם דיוק לשון הברכה 'ברוך אתה', שיתברך ויומשך אלקותו ית' למטה מטה עד שיהי' בבחי' גילוי ממש אלינו, דזהו משמעות התיבה 'אתה', שהוא לנוכח, כשהאדם עומד מיד לנגדו בגלוי, והוא מדבר אליו פנים אל פנים. כמו כן מבקשים בתפילה – 'ברוך אתה' – שיהי' הקב"ה בבחי' גילוי אלינו ('אתה'), פנים אל פנים.

אמנם, בהברכה של התפילה רק מבקשים שיהי' הקב"ה בבחי' פנים בפנים אלינו, אבל כדי שאכן יהי' ככה, צריך האדם להתעורר בבחי' פנימיות נקודת לבו אליו ית', ואזי הקב"ה ישוב אלינו ג"כ מפנימיותו – החזרת פנים אל פנים.

> [ועתה הולך ומבאר התירוץ להקושיא הב' בתחילת הדרוש, היינו, שהקשה על המשנה ממס' יומא, אמאי נדרש מן האדם רק תשובה כדי לכפר על ביטול מ"ע, ואילו בעברו על א' ממל"ת נדרש הן תשובה והן יו"כ. כי לכאורה מצות עשה עדיפא שדוחה לא תעשה, וא"כ, הי' יותר מסתבר שנדרש עוד יותר כדי לכפר על ביטול מצות עשה.
>
> ובכדי להבין זה, תחילה יבאר מהות ענינם דמ"ע ומל"ת, וגם יסביר משמעותו הפנימי בביטול מ"ע ועברו על מל"ת, ובזה יובן התירוץ להקושיא הנ"ל:]

ה. והנה, כתיב "זה שמי לעולם"[78], [ואיתא בזהר[79] על פסוק זה:] **'שמי עם י"ה – שם"ה כו'** [ו'זכרי' עם ו"ה רמ"ח]'.

> [וצריך להבין מהי המעלה של מל"ת שמצד מעלה זו מושרשים ביי"ה דשם הוי' (שלמעלה בו"ה). כי לכאורה תמוה, מצות ל"ת הם רק שב ואל תעשה ושליליות, ומ"ע הם פעולות חיוביות של המשכת אלקותו ית', ומדוע ע"י מל"ת נמשכים אורות עליונים יותר מבחי' י"ה דשם – 'עלמא דאתכסיא'? וזהו שממשיך:]

כי מצות עשה נמשכים מבחינת ו"ה, שהוא בחינת 'עלמא דאתגליא', ומצות לא תעשה נמשכים מבחינת י"ה, שהוא בחינת 'עלמא דאתכסיא'.[80]

---

78) שמות ג, טו.

79) תיקוני זהר בהקדמה. זהר חלק א' כד, א. שם בהשמטות תג, א. זהר חלק ג' רעח, ב.

80) [וזהו ענין "מהעולם ועד העולם"- דהיינו, זהו הפירוש הפנימי במה שהובא לעיל בהמאמר (בהפנים), 'ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם', כלומר, שיתברך ויומשך אלקותו ית' מלמעלה (בעולמות עליונים) למטה (עולמות תחתונים). וכאן מבאר הצ"צ שכדי שיומשך אלקות מהעולם העליון (עלמא דאתכסיא) לעולם התחתון (עלמא דאתגליא), זהו ע"י קיום מל"ת ומ"ע, כי שרשם הוא מבחי' י"ה וו"ה – עלמא דאתכסיא, ועלמא דאתגליא.

ועיין מ"ש מענין מ"ע ומל"ת בביאור ע"פ 'שימני כחותם' [לקו"ת שה"ש מו, א – ב]:

"הנה, כתיב 'והחיות רצוא ושוב', שיש ב' מיני עבודה: מלמטה למעלה בעבודת האדם, בחי' 'רצוא', ובחי' 'שוב'. בחי' 'רצוא' נק' 'חותם הבולט', ובחי' 'שוב' נק' 'חותם השוקע'. ופי' בחי' 'רצוא', היא אהבה ורשפי אש בתשוקה, והוא התגלות האהבה המסותרת ממטה למעלה, מישראל לא"ס ב"ה. וזהו ענין [ביאור דברי רז"ל] 'כאברהם שקראו הר', כמו הר הבולט מן מישור הארץ, כמ"כ התשוקה הנ"ל שרוצה לצאת מנרתקו, זהו בחי' בליטה, ונקרא 'חותם הבולט'. והנה, עד"מ כשמדפיסים בחותם הבולט על השעוה, נעשה בהשעוה חותם שוקע. כך על ידי בחי' אתעדל"ת שבבחי' 'רצוא', שהוא בבחי' 'חותם בולט', והוא בחי' 'יש מי שאוהב' כו' – ע"ז נמשך אתעדל"ע מלמעלה, בחי' 'חותם שוקע', והיינו, שנמשך מההתגלות והמשכת אורות בכלים, וכמו שיתבאר. וזהו ענין 'הר' הָהָר' – הר על גבי הר.

משא"כ ע"י העבודה הב' שמלמטה למעלה, בחי' 'שוב', היינו, ביטול הרצון בתכלית, 'ונפשי כעפר', יראת בושת – זהו בחי' 'חותם השוקע' שמלמטה, וע"ז נמשך אתעדל"ע מלמעלה, בחי' 'חותם בולט', דהיינו, התגלות אור א"ס שלא בהתלבשות כלל, כמו שיהיה לעתיד, דכתיב 'ולא יכנף כו' [עוד מורים]', 'עין בעין כו' [יראון]', התגלות אלקות.

וזהו ג"כ בחי' מצות ל"ת, וכנודע של"ת גדלה מעלתן מבחי' עשה, כי ל"ת הם מבחי' י"ה, ומ"ע ו"ה.

המצות נקראות בכתוב 'מצות הוי'', ובתורת הסוד מבואר שכל המצות תלויים ומושרשים בשם הוי' ב"ה. וכידוע דשם הוי' מורה על מדריגה מאוד נעלית באלקות, וכל אות משם זה רומזת על בחי' אחרת למעלה. ובכללות בחי' י"ה הוא בחי' גבוהה כל כך עד שאיננה בגילוי למטה לנבראים התחתונים, וזוהי בחי' עלמא דאתכסיא. ובחי' ו"ה רומזת על הארה אלקית נמוכה יותר, שהיא הארה מצומצמת ומוגבלת שביכולתה להתגלות למטה לעולמות התחתונים, ונק' בלשון הקבלה בשם 'עלמא דאתגליא'.

ומובא בתקוני זהר לעיל דמצות עשה מושרשים בשם ו"ה, ומל"ת בי"ה. כי מצות עשה הם המשכות אלקות על ידי עשיית כלים של המצות. כלומר, ע"י כל מצות עושים כלי אחר לאורו ית' המיוחד למצוה פלונית (כמו ע"י מצות סוכה ממשיכים בחי' מקיפין דבינה). ולכן, הדרגא שאנו – שוכני מטה – יכולים להגיע אליה ולהמשיכה שתתלבש בכלים מוגבלים דהמצות, הוא רק אורו ית' הבעל גבול, שהוא בחי' ו"ה דשם הוי', 'עלמא דאתגליא'.

ואילו מל"ת ענינם שהם הסרת כל המניעות ועיכובים לגילוי אורו ית' הבלתי בעל גבול. ולכן אי אפשר להמשיך אור זה ע"י עשיית כלים דהמצות, באופן חיובי. כי אור זה הוא למעלה מלהתלבש בכלים מוגבלים. ולכן כדי להמשיכו הוא רק ע"י הסרת המניעות – שזהו ענינם דמל"ת. ובזה יובן מדוע שרשם בבחי' י"ה דשם הוי', 'עלמא דאתכסיא'.

ובזה מובן מדוע הגמטריא של 'שמי' עם י"ה הוא שס"ה מל"ת, כי שרש הל"ת הוא בבחי' י"ה דוקא כמו שנתבאר לעיל, ו'זכרי' עם ו"ה הוא רמ"ח מ"ע, כי זהו שרשם דמ"ע כנ"ל.

והנה, בְּעָבְרוֹ על אחת ממצות עשה דאורייתא וענפיה דרבנן פוגם בו"ה- מאחר דשרשם הוא משם, **מה שאין כן בַּעֲבוֹר על ל"ת וענפיהן פוגם בי"ה**- כי זהו השרש שלהם.[81]

---

81) [**ועיין מ"ש בד"ה 'ראה אנכי', בענין: בחי' י"ה ובחי' ו"ה שיש בנפש** [לקו"ת פ' ראה יח, א – ג] (לכאורה כוונת הצ"צ בציון דרושים הללו הוא, כי במאמר דידן אומר אדה"ז שבעברו על א' ממצות עשה פוגם בי"ה דשם הוי', ובעברו על מ"ע פוגם בו"ה. ובמאמרים הללו שמציין הצ"צ מבאר מהו בחי' י"ה וו"ה שיש בנפש האדם, ובזה יובן שבעברו על אחת ממצות עשה או לא תעשה שפוגם גם בכחות אלו בנפשו פנימה. דהיינו, אם עובר על א' ממ"ע, אזי פוגם בבחי' וא"ו דנפשו, וממילא כחו להפוך מדותיו לקדושה נחלשת ונפגמת, ואינו יכול עתה להפכם לקדושה):

"וביאור ענין זה, איך יש בחינת שם הוי' בכל אחד ואחד: הנה, ארז"ל אפילו רשעים מלאים חרטות שנופלים להם הרהורי תשובה מחמת שאינו רוצה להיות נפרד מהקב"ה והוא בלי טעם ודעת מפני כי בחינה זו היא באה מבחינת חכמה שהיא בחי' ביטול אליו ית' שלמעלה מן ההשכלה והדעת המושג (כמ"ש בסש"ב פי"ח) ונקרא בחי' משכיל על דבר וכתיב משכיל לאיתן אזרחי פי' משכיל להיות איתן מלשון חיזוק כמו איתן מושבך כי בחינה זו היא בחינה חזקה שנתחזק בכל אחד ואחד מישראל מאד בבחי' קשה עורף כמ"ש כי עם קשה עורף הוא וסלחת וגו' כמ"ש במ"א לפי שהוא רצון פשוט בלי שום טעם ושכל מושג וגם אותיות איתן משמשות לעתיד לבא (שהן באין בראש התיבה להורות על שימוש הפעולה להבא אפע"ל יפע"ל תפע"ל נפע"ל) כי לעתיד לבא יהיה בחי' חכמה בחי' ביטול הנ"ל בהתגלות בכל אחד ואחד מישראל משא"כ עכשיו הרוח שטות מכסהו שדומה בעיניו שעודנו ביהדותו כמ"ש במ"א (ע' בסש"ב פכ"ד) וזהו האזרחי מלשון אזרח הארץ שיש בכל אחד ואחד בחינה זו מאז מעולם כי ישראל עלו במחשבה במקורא דכולא. ובחינה זו היא בחינת יו"ד של שם הוי' ב"ה.

ובחי' ה"א עילאה: היא בחי' בינה רחובות הנהר שיש לה אורך ורוחב כו' דהיינו ענין התבוננות בגדולת ה' כל חד לפום שיעורא דיליה איך הוא בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד וכולא קמיה כלא חשיב ממש.

ובחי' וא"ו של שם הוי': הוא בחינת 'נחל איתן', שמבחי' 'איתן' הנ"ל, יורד בחי' 'נחל', בחי' המשכה למטה למקום מדות שבלב שנחלקין לשש בחינות, והוא בחי' וא"ו, להפכם לקדושה.

ואח"כ לבחי' ה' אחרונה: בחי' מחשבה דבור ומעשה, שהם כנגד ג' קוין שבה' אחרונה, והוא בחי' תורה שבע"פ, 'מלכות פה קרינן לה', ו'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה'".

דהנה, נודע ד' אותיות הוי': יוד – בחי' חכמה, בחי' צמצום וביטול כמו נקודה, והוא בחי' 'יראה עילאה', יראה פנימית, יראה בושת. ה' – בינה, המשכת אהבה עילאה. וזהו דחילו ורחימו [- יו"ד דשם הוי' הוא בחי' דחילו, יראה וביטול, וה"א דשם הוא בחי' רחימו, אהבת ה']. וענין ו"ה: ו' – 'אהבה זוטא', ה' – 'יראה תתאה'. וזהו רחימו ודחילו.

נמצא ל"ת, שהם מבחי' י"ה – י' ביטול במציאות כו'.

והנה, להמשיך מבחי' א"ס שלמעלה מעשר ספירות, אי אפשר רק ע"י ביטול היש, שהוא בחי' 'שקיעה' מלמטה, שע"ז נעשה התגלות ו'בליטה' מלמעלה – 'עין בעין כו' [יראו]', וזהו ענין הל"ת. כי זהו הכלל דסטרא אחרא, הכל בחי' 'יש' ודבר, ולכן, ע"י מצות ל"ת – [לדוגמא:] 'לא תלבש שעטנז' – מבטל היש וכו', 'אתכפיא סטרא אחרא', וכן באדם: ביטול עצמותו, הן ולאו שוין, בחי' 'שקיעה', ממילא, נעשה מלמעלה בחי' 'בליטה', [דהיינו] התגלות אור א"ס, 'ולא יכנף עוד' כו'.

אכן, ע"י בחי' אהבה וקיום מ"ע, לא יוכלו להמשיך מלמעלה מהשתלשלות, כי, אהבה הוא ג"כ בבחי' 'יש' וכלי, לכן, ממשיכים מלמעלה ג"כ התגלות אורות בכלים, אשר הכלים מלבישים להאורות, וזהו בחי' 'חותם שוקע' שמלמעלה כנ"ל . . . וזהו 'וְאָהַבְתָּ', ב' פעמים אור, [דהיינו] שע"י גילוי אור האהבה המסותרת מלמטה למעלה, נמשך מלמעלה אור אהבה עליונה, וכן ע"י קיום מ"ע, כמו שע"י צדקה מעורר מלמעלה ג"כ רחמנות וצדקה, 'כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים', שמצד עצמות המאציל אין שייך שום מדה, כי 'לאו דאית לך צדק ידיעא' כו', רק ע"י אתעדל"ת נמשך מלמעלה מדות הנ"ל, אורות בכלים. אמנם, ע"י קיום מצות ל"ת, ובטול היש, בחי' 'שקיעה' שמלמטה, נמשך מזה מלמעלה ג"כ שלא בדרך השתלשלות בבחי' גילוי ו'בליטה'."]

וביאור ענין זה:

- מהו ענין הפגם שנעשה בי״ה או ו״ה בעברו על א׳ ממצות עשה או לא תעשה:

[תחילה יבאר מהו משמעות ענין הפגם בכלל:]

כי לשון ׳פגם׳ הוא נקב שיש בו חסרון.

כמו בהלכות שחיטה כשיש פגם בסכינו, הפירוש הוא שנחסר מעט מהסכין, ויש בו נקב.

[ועפ״ז יובן מהו ענין הפגם בשם י״ה או ו״ה בעברו על אחת ממ״ע או ל״ת:]

וכאשר מבטל מצות עשה הוא עושה חסרון ומניעה (׳פגם׳) **— שאינו מאיר עליו אור ׳עלמא דאתגלייא׳.**

[ופירוש הדברים בעבודת ה׳ הוא:]

דהיינו, בחינת ׳אתערותא דלתתא׳[82], בחינת ׳אש שלמטה׳, שהוא ע״י התבוננות הנ״ל.

כלומר, שאם האדם עבר על א׳ ממ״ע נעשה פגם וחיסרון בגילוי בחי׳ ו״ה על נפש האדם, דהיינו, שאינו מאיר עליו בחי׳ ׳עלמא דאתגלייא׳.

ובעבודה ה׳ פירושו הוא, שהאדם אינו יכול להתעורר באתעורתא דלתתא, באהבת ה׳ כרשפי אש (כמבואר לעיל בההתבוננות דדבר חדש), דזהו האש שלמטה הבא מן ההדיוט.

וכאשר עובר על מצות לא תעשה, הנה, הוא מונע ומחסר אור העליון.

[דהיינו, בעבודת ה׳ ענינו הוא:]

שלא יוכל האש שלמעלה — שהוא אהבה הטבעית — להתחזק בנפשו ולהוסיף אומץ אהבתו, בסיוע של מעלה על אהבה דלתתא.

דהיינו, שלא יוכל להתעורר אצלו אהבתו הטבעית, בחי׳ ׳אהבה רבה׳, שממנה בא כח המסירות נפש בהאדם. כי נחסר ממנו ההארה מלמעלה מבחי׳ ׳עלמא דאתכסיא׳ הנותן בו כח זה.

״כי לא יגורך רע״[83] כתיב, ״ועונותיכם מבדילים בו״[84], כי כבר נקלע למרחוק, כמו על דרך משל הכף הקלע הנ״ל, ולכן לא יכול להמשיך אש האהבה.

[וע״פ זה יתרץ אחד הקושיות שהקשה בתחילת הדרוש — מדוע כדי לכפר על עברו על מצות עשה צריך רק תשובה כשכוחו גדול ממצות לא תעשה, כי נדחה מפניו. ואילו במל״ת צריך הן תשובה והן יו״כ:]

ועל כן, אם עבר על מ״ע, ושב, ׳לא זז משם עד שמוחלין לו׳, כי בעשותו תשובה, התעוררות התשובה מועיל להלהיב אל נפשו ׳אתערותא דלתתא׳ שאבד בעונו.

כלומר, היות שע״י ביטול מצות עשה נחסר ממנו הארת עלמא דאתגלייא כנ״ל, ובזה אינו יכול עוד להתעורר באתערותא דלתתא ע״י ההתבוננות, אולם, ע״י התעוררות תשובה ״מועיל להלהיב אל נפשו ה׳אתערותא דלתתא שאבד בעונו״. והילכך, בתשובה לבדה נמחל לו העון והפגם דביטול מצות עשה, דהיינו, שחוזר להאיר עליו מבחי׳ ׳עלמא דאתגלייא׳.

(ואף שמצות עשה עדיף שדוחה ל״ת (ולכאורה עפ״ז הי׳ צריך להיות יותר עבודה כדי לכפר על זה), מ״מ, מאחר שמצות עשה שרשו בבחי׳ ו״ה דשם הוי׳ (כנ״ל — זכרי עם ו״ה רמ״ח מ״ע), לכן כדי לתקן הפגם בבחי׳ זו, די רק בתשובה לבד).

[ובזה יבאר גם דיוק לשון הגמרא ׳לא זז משם עד שמוחלין לו׳, והוה ליה למימר ׳מוחלין לו מיד׳ וכיוצא בזה:]

---

82) [והיא הנקרא ג״כ ׳אהבה זוטא׳, כמ״ש בפרשת עקב שם]

ועיין מ״ש מזה ג״כ בד״ה ׳ולא אבה הוי׳ אלקיך לשמוע אל בלעם׳]

83) תהלים ה, ה.

84) ישעי׳ נט, ב.

וזהו 'לא זו משם', פירוש: שנשאר על עמדו, ותיקן מה שעות.[85]

כלומר, מאחר שרק ע"י בחי' תשובה (תפילה בכוונה כמובא בהגהת הצ"צ כאן) יכול האדם לתקן מה שעות ופגם ע"י ביטול מ"ע, לכך איתא ד'לא זז משם עד שמוחלין לו', כי אף שהאדם חטא, מ"מ, הוא אכן נשאר על עמדו הראשון שהי' קודם החטא, כי ע"י עבודתו הוא יכול לעורר שוב בחי' אתערותא דלתתא זו (אהבה של דבר חדש), משא"כ לתקן מה שפגם בעברו על מל"ת אינו יכול לעורר בעצמו (כמו שיתבאר לקמן), אלא רק יו"כ מתקן זה.

[ובזה יובן גם אמאי לכפר על עברו על מל"ת נדרש הן תשובה (כמו במ"ע) והן יו"כ:]

מה שאין כן כשעבר על ל"ת, שֶׁפָּגַם וּמָנַע את אור העליון – 'אתערותא דלעילא' (האש הבא מלמעלה) **– שאף אם יעורר ב'אתערותא דלתתא', לא תוסיף תֶּת כח האהבה עליונה, כי** [כבר] **מנע אורה.**

בשעה שאור זה העליון נמנע ואינו מאיר, אזי א"א לעורר אותו שוב ע"י עבודת האדם. כי אור זה הוא האתערותא דלעילא הבא מלמעלה דוקא. ולכן כל מה שיפעול האדם בעבודתו למטה, לא יגיע וימשיך אור זה.

[ובזה יובן מעלת ענין יום הכיפורים דוקא (שזהו תוכנו של דרוש זה – 'לבאר ענין יום כיפור'):]

ולזאת, 'תשובה תולה ויום הכפורים מכפר'.

דהיינו, שדוקא מבחי' יו"כ נמשך לאדם כפרה על מל"ת (ולא מספיק רק תשובה). כי אור זה הוא האתערותא דלעילא שלמעלה מעבודת האדם, ונדרשת כח מיוחד דייקא שיכול לעורר אותו.

[וממשיך לבאר מדוע יוה"כ יש בכוחו לכפר ולתקן גם פגם זה הנעשה בבחי' י"ה דשם הוי':]

"כי ביום הזה יכפר עליכם, לפני ה'"[86] **– שמתעורר בחינת פנימיות רצונו ית'.**[87]

- דהיינו, שביוה"כ מתעורר בחי' פנימיות רצונו ית' בבני ישראל ('פנים בפנים'), שזהו הפי' 'לפני ה'', מלשון פנימיות – דמתעורר בחי' פנימיות רצונו ית'. וגם הלשון 'לפני הוי'' משמע, שמתעורר מדריגה שהוא 'לפני' ולמעלה מבחי' שם הוי' (כמובא בהגהות הצ"צ כאן), דהיינו, למעלה אפי' מבחי' י"ה דשם הוי' (ולכן יש בכחו לתקן הפגם בי"ה). ועי"ז נעשה בחי' הכפרה ('יכפר עליכם') על הפגם די"ה דשם הוי'. דהיינו, שנמשכת להאדם שוב בחי' ה'אתערותא דלעילא' שנחסר ע"י פגמו בשם י"ה.

שאז "נושא עון ועובר על פשע ונקה"[88]**, [פירוש] שאין העון תופס מקום כלל.**

כשמתעורר בחי' פנימיות רצונו ית' בבני ישראל ביו"כ, אזי אין העון תופס מקום כלל בפני אהבה ורצון זו.

כמו עד"מ בבן ואב, שאף שהבן חטא כנגד אביו ועבר על רצונו, אעפ"כ, כשמתעורר בחי' אהבתו העצמית דהאב על בנו (דהרי הבן הוא עצמו ובשרו של אביו), ממילא כל מה שעשה ופעל נגד אביו אינו תופס מקום עוד כנגד אהבה זו.

וכך הוא ביו"כ, מכיון שמתעורר אז בחי' אהבתו ית' העצמית אל ישראל, אין עונותיהם תופסים מקום כלל, וממילא נתקן גם הפגם הנעשה בבחי' י"ה דשם הוי'.

ונק' "כארז בלבנון"[89] **כו'**[90] **– שמלבין עונותיהם של ישראל.**

---

85) [וכנזכר לעיל שהתפלה שבכל יום נק' 'סולם' כו', וכו מלאכי אלקים – שהם מעשה המצות – עולים כו', ולכן, על ידי התפלה בכוונה בבחינת תשובה, מתקן מה שעות בביטול מ"ע]

86) ויקרא טז, ל.

87) [שלמעלה מבחי' י"ה ומבחי' ו"ה- זהו הפי' ד'לפני הוי'', דהיינו, למעלה משם הוי' לגמרי. ובחי' זו מתעורר ביו"כ, ועל ידה נמשכת להאדם שוב אור העליון שנחסר ע"י עבור על א' ממל"ת.

ועיין מ"ש מזה סוף ד"ה 'חייב אינש' כו' עד דלא ידעי כו']

88) מיחה ז, יח. ראה גם לפירוש הפנימי בכתוב זה בלקו"ת דרושים לר"ה סוף ד"ה להבין ענין הפסוק מי א-ל כמוך.

89) תהלים צב, יג.

90) [שהוא מדרגה עליונה יותר מבחי' 'ברוש רענן' שע"י מעשה המצות- בזה מבאר הצ"צ מדוע מביא אדה"ז כאן ענין זה שבחי' זו נק' 'כארז בלבנון', שלכאור הוא מיותר. אלא הוא בניגוד למה שנתבאר לעיל בענין בחי' 'ברוש רענן' שנעשה ע"י מעשה המצות. וכאן אדה"ז מבאר מדריגה שלמעלה ממעשה המצות שלכן יש בכחו לכפר ולהלבין מה שעבר על מצותיו ית'.

ועיין בזהר ויקרא (דף י"ו ע"א). וכפרשת לך לך (דף פ"ב סוף ע"א). ועיין מ"ש בפרשת אחרי, בענין: בגדי לבן דכהן גדול ביום הכפורים]

דהיינו, דע"י התעוררות זו דבחי' 'לפני הוי'' – פנימיות רצונו ית' – נעשה האדם טהור לגמרי מעוונותיו, כמו הצבע לבן שמורה על ענין הטהרה (כמו הארז בלבנון, מלשון לבן). ואזי, שוב נמשכת להאדם בחי' אהבה הטבעית שמבחי' עלמא דאתכסיא (שאבד בעונו).

[ועד"ז יבאר גם נוסח התפלה דיוה"כ (בהוידוי) – 'סלח לנו, מחל לנו':]

ולזאת, אנו מבקשים 'סלח לנו, מחל לנו'[91].

מכיון דענינו של יו"כ הוא התעוררות פנימיות רצונו ית' אלינו ('ביום הזה יכפר כו' לפני הוי''), יובן הטעם מדוע אנו מבקשים מהקב"ה בתפלת יו"כ 'סלח לנו, מחל לנו', וכפי שממשיך.

דהיינו, שהוא כמו על דרך משל אדם המבקש מחבירו שלא ירגוז עליו עוד, וישים אהבתו אליו.

ולכן אנו מבקשים 'סלח לנו מחל לנו', שבזה אנו מבקשים ממנו ית' שלא ירגוז עלינו עוד מפני העבירה דמל"ת, אלא שישים אהבתו ופנימיות רצונו אלינו.

[כאן יסביר מהי העבודה הפרטית שפועלת התעוררות זו דפנימיות רצונו ית' ביו"כ, כי לא די ומספיק רק לבקש התעוררות זו ('סלח לנו' כנ"ל), אלא צריך לעשות איזה עבודה בפועל ממש שיעורר התעוררות זו:]

דהיינו, על ידי שאומרים 'אשמנו, חטאנו', ו'על חטא כו' [שחטאנו לפניך כו']', ומשפילים את עצמינו, ומפרסמים החטא, ומודים שהוא שיקוץ ותיעוב.

[ועכשיו מבאר מדוע עבודה זו (השפלת עצמו ע"י ההודאה על החטא) מעוררת בחי' פנימיות רצונו ית' דייקא:]

ועל ידי זה 'אתכפייא סטרא אחרא'[92], וממילא, 'אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא', וישוב ירחמנו[93].

כאשר האדם משפיל את עצמו, בזה הוא משפיל וכופף הסטרא אחרא. כי האדם עצמו הוא הוא נפשו שבהמית (כמו שמבואר בתניא). ולכן כשמשפיל עצמו ע"י הזכרת עוונותיו, ממילא נשפל ונשבר כח הסטרא אחרא שבו.

וע"ז 'אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא' (כדאיתא בזהר הקדוש: 'אתכפייא סט"א, אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא בכולהו עלמין'[94]). כלומר, ע"י עבודה זו נמשכת למטה אל האדם מדריגת גילוי אלקות מאד נעלית.[95] ומדריגה זו היא היא בחי' פנימיות רצונו ית' ('לפני הוי''), וע"י התעוררות המשכה זו "ישוב ירחמנו" ברחמים רבים כמו אב על בנים, ובמילא נמחל העונות.

[אחרי שביאר כיצד עבודה זו דוקא מעוררת בחי' פנימיות רצונו ית', עתה יבאר זה דאין העונות תופסים מקום לפני בחי' אהבה ורצון זו:]

וּכְשֶׁשָּׁב אהבתו אלינו מפנימיות רצונו ית', אזי אין חטא ועון מבדילים עוד, כי אין העוונות מבדילים אלא 'ביניכם לבין אלהיכם'[96], דהיינו, בבחינת 'אלהים' שלכם, אבל בבחינת פנימיות רצונו ית', הרי לפניו 'כחשיבה כאורה'[97].[98]

[וע"פ כל זה יבאר דיוק לשון הכתוב ביו"כ, דיום זה נק' 'שבת שבתון' (ולא רק שבת):]

וזהו "שבת שבתון", דאפילו לגבי שבת – שהוא ענין 'החזרת פנים בפנים' (כנ"ל סוס"א) **– הוא שבתון, דהיינו, שיש לו עילוי אַחַר עילוי ביתר שאת.[99]**

---

91) נוסח וידוי דיו"כ.

92) זהר חלק ב' קכח, ב.

93) ממיכה ז, יט.

94) הטעם שמתעורר בחי' נעלית זו ('אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא') ע"י בחי' 'אתכפייא סט"א', כי זהו תענוגו של הקב"ה, דע"י זה שאנו מבטלים ישות העולם והקליפה לאין (שפועלים חידוש בהבריאה, כמשל ציפור המדברת), בזה נתעורר בהקב"ה בחי' נעלית מאד, כי זהו כל רצונו בבריאה האדם עלי אדמות, לבטל הסט"א.

95) וזהו דיוק הלשון 'אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא', שאין פירושו שמסתלק אורו ית' למעלה, ואינו מתגלה בהעולם, אלא הפי' הוא, שנמשך גילוי אלקי מאד נעלה, וכשמתגלה למטה הוא נשאר בבחי' רוממות והסתלקות מהעולם מצד גודל מעלתו.

96) כבהפסוק: 'עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם' המובא לעיל.

97) תהלים קלט, יב.

98) [ועיין מ"ש סוף ד"ה 'ולא אבה' הנ"ל [בהגהה], בענין: 'ויהפוך' כו', עיין שם]

99) (ועיין מ"ש מענין זה סוף ד"ה 'האזינו השמים'. ובד"ה 'שובה ישראל עד'. ועיין מ"ש הרמ"ז בפי' הזהר פרשת אמור (דף צ"ג ע"ב), בענין: 'את פניך הוי' אבקש', 'בקשו פניו תמיד')

נתבאר לעיל דגם ענין השבת הוא בחי' 'החזרת פנים בפנים', שנמשך בחי' פנימיות רצונו אל ישראל, וגם ישראל פונים אליו ית' בפנימיות לבבם ורצונם. אבל על כרחך צריך לומר שיש הפרש ביניהם, כי דוקא ביו"כ נמשך כפרה על מל"ת (ע"י התעוררות פנימיות רצונו ית'), משא"כ בכל שבת ושבת. ומטעם זה כתוב אצל יו"כ הלשון 'שבת שבתון', כי הוא "יש לו עילוי אחר עילוי ביתר שאת" למעלה מבחי' התעוררות בחי' פנימיות רצונו דיום השבת.

[וכאן מקשה שמצינו דגם בשבת נאמר הלשון 'שבת שבתון', וא"כ, צריך להבין מהי המעלה דיו"כ לגבי כל שבת, וגם מדוע נאמר לשון זו גם גבי שבת, וזהו שממשיך:]

והגם שגם שבת נקראת 'שבת שבתון', מפני שיש 'שבת תתאה', ו'שבת עילאה'.[100]

דהיינו, 'שבת שבתון' (ב' פעמים שבת) שנאמר גבי שבת מורה על הב' בחינות שיש בכל שבת – שבת תתאה ועילאה. ובחי' 'שבת עילאה' הוא הוא בחי' 'שבת שבתון', דהיינו, גילוי בחי' פנימיות רצונו ית' המתגלה גם ביו"כ, וא"כ קשה מהו החילוק ביניהם.

אך, דְּשָׁם- גבי שבת – **כתיב "מִקְרָא קֹדֶשׁ", כלומר: שנשאר ב**[מדרגת] **'קודש העליון'.**

אבל כאן- גבי יו"כ – **נאמר "לכם"**- 'שבת שבתון הוא לכם', **דהיינו, שיורד ומתגלה ההארה הגדולה ההיא** [דבחי' פנימיות רצונו ית'] **למטה**- 'לכם', **במקור נשמות ישראל כו'.**

ובזה יובן ההפרש בין מדריגת שבת ויו"כ:

כי אף ששניהם הם בחי' התעוררות פנימיות רצונו, אעפ"כ, בשבת התעוררות מדריגה זו נשארת למעלה בבחי' 'קודש העליון', דהיינו, בבחי' חכמה עילאה (כידוע דחכמה נק' 'קדש'). ולכן נאמר בשבת 'מקרא קדש'.

אולם, ביו"כ מדריגה זו (פנימיות רצונו) נמשכת למטה ממש, במקור נשמות ישראל (שהוא בחי' מלכות דאצילות, למטה מבחי' החכמה), ועי"ז המשכה זו פועלת פעולתה על כל נשמה כפי שהיא נמצאת למטה בגוף האדם. ולכן נאמר ביו"כ 'שבת שבתון יהי' לכם', דבחי' 'שבת שבתון' נמשכת 'לכם' ממש – למטה במקור נשמות ישראל. ומכיון שנמשכת בחי' זו בתוך מקור נשמות ישראל (-בתוך נפשם), עי"ז נפעלת הכפרה דיו"כ (אפי' על מל"ת), עד שאין עונותיהם תופסים מקום עוד (משא"כ בשבת אין המשכה זו תוכל לפעול הכפרה, כי אינה נמשכת בתוך מקור נשמות ישראל).

---

100) **[ועיין מ"ש בפרשת בהר ע"פ 'את שבתותי תשמרו'.**

ובפרשת שלח סוף ד"ה 'מקושש עצים' כו' [לקו"ת מג, א] (בקטע זו נזכר בחי' 'שבת שבתון' לגבי שבת (ולא רק ביו"כ כמו שאומר במאמר דידן), ומבאר שהוא בחי' מנחה דשבת, וגם מסביר שהוא למעלה מב' הבחינות שיש בכל שבת):

"והנה, מזה יובן ענין חטא המקושש עצים ביום השבת. כי הנה, 'שבתא דלילא' [- ליל שבת], הוא בחי' עליית הבירורים שנתבררו בכל ששת ימי המעשה, והוא בחינת בירור 'עץ הדעת טוב ורע', שנפרד הטוב מהרע ועולה למעלה, ומתחבר ב'עץ החיים'. ולכן, עיקר התגלות בחי' 'אהבה רבה' הוא בשבת. והנה, 'עץ החיים', זהו בחי' 'שבתא דיומא' [- יום השבת]. ועי"ז אח"כ 'ועל יובל ישלח שרשיו', הוא בחי' 'שבת שבתון', שהוא מנחה דשבת, עת רצון כו' [- כמו שאומרים בתפלת 'צדקתך' במנחה דשבת 'ואני תפלת לך ה' עת רצון'] כמ"ש בזהר ח"ג קכ"ט א'. וחטא המקושש, היינו, שעוקר דבר מגידולו, היינו, שמפריד היש להיות נפרד בפני עצמו, בבחי' דבר נפרד, ולא יהיה בטל במקורו המחיה ומהוה אותו כו', וביום השבת – שאז התחברות 'עץ הדעת' ו'עץ החיים' [כנ"ל], שהיש בטל כו', עליות העולמות כו' – לכן, העוקר דבר מגידולו, שהוא להיות יש בפני עצמו, הפך הביטול במקורו, הוא חייב כו', כי עי"ז פוגם בעצים הנ"ל – 'עץ הדעת' ו'עץ החיים' כו'"]

מנדבים חודשיים – 25

לזכות

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ולזכות

הרבנית הצדקנית, הרבנית **חי' מושקא**

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **אברהם דוד** ומרת **רחל לאה**

טיברג

* * *

לזכות

לוי וזוגתו מרת **רבקה לאה**

ובניהם חי' מושקא, מנחם מענדל, ובתיה מינא

געלב

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **שרגא פייעל**

בראוד

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **יוסף**

רסקין וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הבחור התמים **אליה**

סילפין

שיתברך בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **נפתלי**

מיכאלאווסקי וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **אברהם**

אברמסון וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הבחור התמים **מיכאל**

זהבי

שיתברך בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **ישראל מאיר**

אברמסון וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לעילוי נשמת

הרה"ת **אברהם ישעי'** בהרה"ת

עובדי' ע"ה

שטראקס

* * *

לזכות

בת שבע שתחי' בת

הרה"ת **יוחנן מרזוב**

וכל משפחתו

* * *

לזכות

דינה בת שבע

שתתברך בכל טוב סלה

* * *

לזכות

פערל רייזל בת

אהובה ברכה

שתתברך בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **יהושע**

בירקאוויץ

וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לעילוי נשמת

רבקה אלטא בת

חנה לאה

עליה השלום

* * *

לעילוי נשמת

הילדה היקרה **עדאל שיינא** ע"ה בת הרה"ת **מרדכי אליה** יבדל לחיים טובים וארוכים

האנאוער

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **אביגדור**

סימאנדס וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **חיים משה**

וזוגתו **מנוחה רחל** ובניהם

מנחם מענדל ופעסיא

שיתברכו בכל טוב סלה

* * *

לעילוי נשמת

ראובן אברהם בן

אלתר שלמה זלמן

תנצב"ה

* * *

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר'
שמואל אייזיק הלוי
ע"ה

פאפאק

נפטר ליל ש"ק פ'
במדבר, ה' סיון ערב
חג השבועות,
התשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס על ידי ולזכות
משפחתו שיחיו
לאורך ימים ושנים
טובות

* * *

לעילוי נשמת

בתיה בת שלמה הלוי
ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

לזכות

ולרפואה שלימה
וקרובה עבור

חי' אלה שתחי' בת
ריסא

ולזכות

עמנואל בן חי' סאשה

* * *

לזכות

רפו"ש **ליוסף יצחק**
בן אירים

ודורי בן אורה

לזכות אשר בן רינה
לזיווג משורש
נשמתו

ולגאולה שלימה של
עם ישראל בקרוב
ממש

* * *

לזכות

לרפו"ש **לשאול**
אליהו שיחי' בן חנה
רבקה שתחי'

* * *

לזכות

מרת **חנה מינא** בת

שושנה אביבה

שתתברך בכל טוב
סלה

* * *

לעילוי נשמת

הרחמים רבים
כתריאל שלום בן

הרחמים רבים **חיים**
יצחק ע"ה

נלב"ע ביום הש"ק ח'
תשרי תשס"ז

תנצב"ה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **יונתן**
מיכאל הכהן

בן ריסא, וכל
משפחתו

שיתברכו בכל טוב
סלה

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **נחמן דוב**
שיחי'

בן מאלע, וכל
משפחתו

שיתברכו בכל טוב
סלה

* * *

לעילוי נשמת

יחזקאל בן יוסף חיים

ולעילוי נשמת

רבקה בת יחזקאל

* * *

לעילוי נשמת

ר' ראובן בן ר' יוסף
רובינשטיין ע"ה
נדבת

חתנו **ר' מיכל**
קארצאג

* * *

לזכות

בת מצוה

יהודית

כ"ח תמוז תשע"ג

ולזכות אחיותיה **חי'**
מושקא, זעלדא,
ואחיה **שרגא פייוויש,**
מנחם מענדל

נדבת הוריו

מרדכי אברהם
ישעיהו וזוגתו מרת
אסתר שפרה

טלזנר

* * *

לזכות הרב ומשפיע
שמואל לו, שימשיך
בעבודתו הקודש

מאת תלמידו

שאול גנוגלי

* * *

לזכות

World Trade
Copiers

ואברהם הולצברג

שיתברכו בכל טוב
סלה

* * *

לזכות

הת' **מנחם מענדל** בן
שיינא באשא

ליום הולדתו כ"ט
תמוז

לברכה והצלחה בכל
המצטרך לו

לאריכות ימים ושנים
טובות

* * *

לזכות

אסתר בת

רחל

שתתברך בכל טוב
סלה

מנדבים חודשיים - 50

לזכות

הרה"ת ר' **לוי הלוי** בן שרה

וזוגתו מרת **שיינא מלכה** בת רחל

ובניהם **יהודית, צבי הירש הלוי, חי' מושקא**
בת שיינא מלכה

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

* * *

Refuah Sheleima for

Daniel Reuvein ben Dina

Donated

Anonymously

* * *

לזכות

משפחת **אהרן**

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

* * *

לזכות

משפחת **באבי'ג**

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

* * *

לזכות

הרה"ת ר' **שלום דובער**

וזוגתו מרת **חי' מושקא**

גורביץ

וכל משפחתם

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

מנדבים חודשיים - 150

לזכות

הרה"ת ר' **שמואל דוד** וזוגתו שיחיו

ניומאן

וכל משפחתם

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

לזכות

ר' **יעקב בן חנה** שי'

גרסון

וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

הוד והדר פעלם וצדקתם עומדת לעד

לעילוי נשמת
הרה"ת הר' **אליהו ציון** בן
הרה"ת ר' חנניה ומרת ברוכה
ולזכות
מרת **סופי'** בת גרז
שתבדל לחיים טובים וארוכים
ולזכות
ר' **חיים שמעון** בן רחל
ומרת **חי' לאה** בת ראשקא שיחיו

נדבת
אוריאל בן סופי'
וזוגתו מרת **חנה טויבע** בת חי' לאה
ומשפחתם שיחיו
להצלחה רבה בגו"ר

* * *

הוד והדר פעלם וצדקתם עומדת לעד

השליח הרה"ת ר' **יוסף יצחק** שי'

מינץ

לזכות

הילדים **מנחם מענדל, אייזיק גרשון, צמח, משה, וחי' מושקא** שיחיו

מינץ

שיהיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה, ושירוו מהם הוריהם אידישע חסידישע נחת

* * *

ר' **יוסף** שי' הלוי

גורביץ

לזכות

כל משפחתו

שיהיו להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל, ושירוו מהם הוריהם אידישע חסידישע נחת

לימוד התורה יומם ולילה

היכל הלימוד
תפארת יצחק
שע"י יגדיל תורה

מוקם ב574 אמפייר בולברד.
פתוח 20 שעות ביממה
בשעות 6:00 בבוקר עד 2:00 בלילה
(בכל יום בשבת ובחול)

www.MaamarOnline.com